

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ANUL VIII » NR. 358 » 2 – 8 iunie 2012 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

**Bookfest:
Raport
provizoriu**

Răzvan Chiruță

Combinația oferită cititorilor s-a bazat pe cele trei ingrediente de anul acesta ale tîrgului de carte de la Romexpo: invitat special Franța, degustări de vinuri și multe lansări de cărți cu rețete de gătit. Totul a fost condimentat cu prezența unor personalități ca Bernard Pivot sau Michel Houellebecq.

ÎN » PAGINA 3

**De rîsul din
stradă și norii ar
trebui să asculte**

Veronica D. Niculescu

Greu de spus dacă anul acesta, pentru Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, derulat sub genericul „Crize. Cultura face diferență” (25 mai – 3 iunie), dușmanul cel mai mare a fost criza sau ploaia. Într-un fel sau altul, ambele s-au simțit din plin.

ÎN » PAGINILE 4-5

DE DUPĂ DEALURI PÎNĂ ÎN PALMARES

Trei premii la Cannes adjudicate de filmul lui Cristian Mungiu

Juriul presidat de Nanni Moretti a dat un verdict ciudat în seara zilei de 27 mai. Palmaresul e, într-adevăr, dominat de cele mai bune filme ale Competiției Oficiale din acest an, în mod echitabil și nu prea. Deciziile care s-au luat au fost ciudate, din moment ce premiul imediat următor după Palme d'Or n-a fost adjudecat de *După dealuri*, ci de *Reality*, o satiră cu care italianul Matteo Garrone încearcă să împace clasicismul vechilor filme italiene cu viața modernă.

**Citiți declarații în exclusivitate ale lui Cristian Mungiu, Cristina Flutur și Cosmina Stratan
și un bilanț al festivalului realizat de Iulia Blaga** ÎN » PAGINILE 8-9

**CRONICĂ
DE CARTE**

Blow-up

Doris Mironescu

Scotch de Ioana Bradea este o carte neobișnuită, un antiroman cu epicul distrus programatic de o vizualitate obsesivă, devoratoare.

ÎN » PAGINILE 10-11

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Ce face istoria? Se repetă...

Lucian Dan Teodorovici

Am scris de curînd, provocat de anumite exagerări nu doar ale diversilor prieteni de pe diverse pagini de Facebook, dar și de intervențiile unor oameni cu pretenții intelectuale, un text intitulat „Rom, român, roman”. Subiectul era în principal refuzul înversunat al unei consistente părți a societății de a accepta denumirea firească și corectă a unei etnii. O să-mi permit să reiau aici o parte însemnată a respectivului text (cu mici modificări stilistice, pe care le-am găsit necesare la treacerea de pe blog pe hîrtie).

„În ultima vreme, a reușit să mă scoată din amorteală un fior ce trece prin tot mai mulți români

verzi – cel privind denumirea de «rom» dată romilor. Poate m-aș fi abținut dacă n-aș fi găsit din loc în loc și oameni din zona culturală care se otărâsc împotriva dictiōnarelor și-a lumii întregi, tulburăți și uneori turbăti de existența acestui cuvînt.

Sînt și mulți stupizi. Adică dintre cei care, xenofobi fără să stea ce-nseamnă asta, fac ei în-siși asocierea dintre rom și român. Am găsit înflăcărări de genul: «Ce, în Franța tiganii se numesc franci? În Spania li se zice spani!?». V-a venit deja să rîdeți, desigur. Unora însă, nu. Pentru acei unii vine și răspunsul meu: nu, și în Franța, și în Spania, și în Germania li se zice romi. Dîntr-un motiv simplu: sînt romi, nu «tigani». Pentru că aşa-și zic ei în-

și. Sîi pentru că sînt îndreptă-ti s-o zică. Mai mult: de vreme ce noi ne simțim așa de jigniți cînd ne numesc *alții* tiganii, de ce nu s-ar simți și ei jigniți cînd îi numim *noi* tiganii?

Nu în să fac pe deșteptul – prin urmare, vin cu o trimitere simplă, la îndemîna oricui. Către Wikipedia. Care explică destul de clar de unde vine cuvîntul «rom» – înseamnă, în limba romă, «om/sot/bărbat». Cei mai mulți dintre membrii acestei etnii sau, hai să zic aşa, mulți dintre membrii ei se raportează la propria etnie prin intermediu acestui cuvînt. N-au dreptul? Păi, noi de ce am avut dreptul să ne numim români, c-aşa ne-a venit nouă, fiind un fel de urmași ai urmașilor romanilor?

Pe de altă parte, aceeași Wikipedia ne oferă și o posibilitate privind originea cuvîntului «tigan» – din grecescul «athiganoī», care înseamnă ceva de genul «a nu se atinge». Mmm... Parcă am avea o problemă folosind cuvîntul astă pentru o etnie, nu? Nu-mi spuneți: dar și ei, unii dintre ei, se numesc așa. Umu: cînd ignoranța altora devine o «valoare» la care te raportezi, eu zic că ești un ipocrit și un laș. Doi: chiar de-ar face-o pe deplin conștienții de înțelesul denumirii, ar interveni nuanta autoironică, acceptabilă în măsura în care e acceptabil și-n SUA, să spunem, ca negrii să se numească între ei «nigger» – dar ei între ei. Noi însă? Noi, nu. Pentru că nu avem dreptul astă moral. Sigur, l-am putea forța – dar în acest

caz măcar să știm că ne situăm într-un anume extremism, căci a ne asuma o denumire jignitoare, despre care știm că e jignitoare, astă înseamnă. Xenofobie. Discriminare. Extremism. Nesimțire.

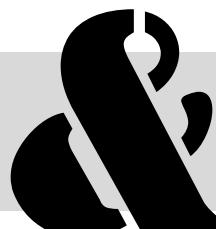
Textul este mai lung, îl puteti găsi pe blogul personal. Am reluat aici însă doar explicația pe care am încercat s-o dau și de la care a pornit „furtuna”. Căci, spre neplăcută surpriză proprie și spre deosebire de alte texte polemice pe care le-am postat de-a lungul vremii, acesta a atras după sine zeci de comentarii de ne-reprodus. Le-am moderat și întrarea pe blog, căci majoritatea sunt jignitoare, multe depășind limitele oricăror frustrări, tinind de-a dreptul de patologic. Si a fost prima dată cînd am realizat, că se poate de concret, că xenofobia despre care vorbeam, mai bine spus: patima irațională împotriva unei întregi etnii, depășește cu mult alte sensibilități ale societății noastre. Am constatat că, oricât ai apela la argumente, există

deja un zid mare de care acestea se izbesc, dovedindu-și perfecta inutilitate. Un zis care a creat deja ghetouri psihologice, ghetouri morale în societatea în care trăim.

Nu e nevoie de filosofie într-un asemenea articol, nu e nevoie nici măcar de concluzii. E nevoie, iar și iar, de o invitație: aceea de a privi în timp spre înapoi. Un pic de istorie, atît. Si nu foarte departe: spre perioada interbelică. Sau poate nici nu e nevoie de istorie, la drept vorbind. Putem încă recurge la mărturii, căci mai trăiesc oameni care au făcut sau au trăit, într-un fel sau altul, acea istorie neagră. Cu toții am rostit, cu un ofțat aproape înțelept, măcar o dată clișeu: „Istoria se repetă!“. Si, fie pentru noi însine, fie pentru alții, ne-am arătat înfricoșăți de forța acestui adevăr. Ca mai orice clișeu însă, și acesta pare deja golit de continut. Pentru că rostim, dar nu părem nici o clipă a înțelege cum contribuim noi în-sine la nefericita lui perpetuare.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

O euro-viziune

Radu Pavel Gheo

Nu știu cum se face, dar aproape în fiecare an, în seara faimosului și mediocrului concurs muzical Eurovision înțepenesc în fața televizorului și urmăresc spectacolul pînă la final, adică pînă la înmînarea trofeului și reluarea melodiei cîştigătoare.

Aici e implicată în mod cert o doză de nostalgie: pe vremuri urmăream spectacolul împreună cu toată familia, la TVR, iar în anii 1980 l-am urmărit pe TV Beograd, ca susținător mut, dar înfocat, al iugoslavilor. Mai includ aici un pic de curiozitate (ca la orice competiție internațională), iar uneori și un strop de patriotism difuz, ce se răsfrîne și asupra concurenților din fosta Iugoslavie, și asupra celor din Republica Moldova. Dar, într-o măsură mult mai mare, Eurovision mă fascinează pentru ceea ce semnifică ori sugerează în plan politic și sociologic – fiindcă, înainte de a fi o competiție muzicală, e o reflectare a realităților contemporane. Una destul de fidelă, cred eu.

S-a criticat adesea felul părtinitor în care votează fiecare țară, în funcție de relațiile de bună (sau rea) vecinătate. Eu însuși am calculat odată că dacă statele din fosta Iugoslavie continuă să își acorde punctaj maxim unele altora,

la cât de multe sînt, pot asigura cu ușurință un loc în primele zece pentru favorita lor dintr-un anumit an – cum s-a întîmplat în 2007 cu Serbia, care a cîștigat concursul, cu punctajul maxim primit de la Bosnia și Herțegovina, Croația, Macedonia, Muntenegru, Slovenia, plus vecina Ungaria. Dar, odată ce acceptăm ideea că la Eurovision nu e vorba doar de calitatea muzicii, putem lăsa deoparte criticele (altfel justificate) și ne putem concentra asupra esenței concursului: ce ne spune el în fiecare an despre continentul în care trăim.

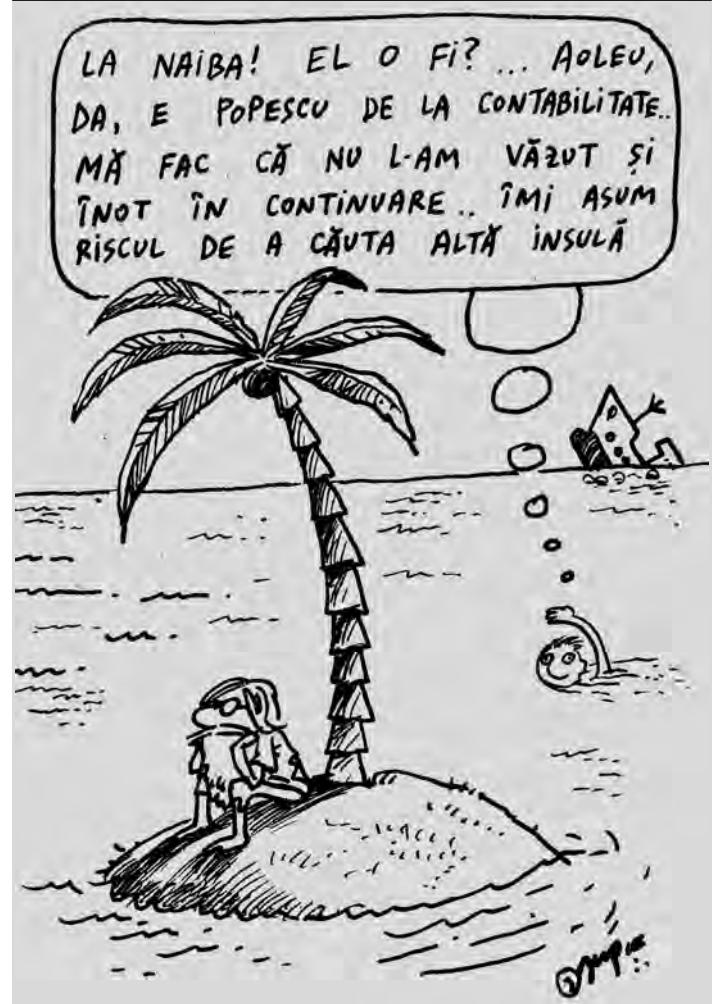
Astfel, putem bănuia că amabilitatea cu care statele ex-iugoslave își împart acum unele altora puncte e o formă de reconciliere publică *post bellum*, după anii de lupte încrîncenate și exerciții de ură reciprocă. E un gest diplomatic la fel de normal ca și cel prin care România și Moldova își acordă reciproc, an de an, punctajul maxim – și am suferi dacă n-ar fi aşa. Iar faptul că în 2012 nici Ungaria ori Ucraina, nici Bulgaria ori Serbia nu au acordat nici un punct României ar putea sugera că legăturile noastre cu vecinii nu sînt tocmai cele mai bune. Rusia cel puțin ne-a acordat un punct (dar șapte Republicii Moldova și, de-sigur, opt Ucrainei).

Merită remarcată și dispariția clișeelor etno-rasiale asociate statelor europene. Suedia a fost reprezentată de o fînmă berberă cu ascendență marocană, absolut neconformă cu etnostereotipul nordic. De la ABBA la Loreen, transformarea e imensă. Reprezentanta Danemarcei e născută în Guatema. Ucraineanca Gaitana e o mulatră născută în Kiev și cu ascendență congoleză. și aproape fiecare grup sau formație muzicală a etalat o diversitate rasială greu de conceput acum trei-patru decenii. Acesta e de fapt chipul Europei de astăzi – și e normal să fie aşa.

Pe de altă parte numărul celor care au cîntat în limba națională (nu în engleză) a fost mai mare decît în alți ani. Criza mondială a stimulat o revenire a naționalismului, iar limba națională e cea mai potrivită formă de a îl etala. Apelul la propria identitate lingvistică mi s-a părut mai accentuat în țările sărace sau în cele afectate mai puternic de criză decît în statele occidentale prospere, precum cele nordice.

Dar atunci ce am putea deduce din faptul că Mandinga, reprezentanta României, s-a prezentat cu o melodie în spaniolă (sau ceva pe-acolo), amestecată cu un pic de engleză? Confuzie identitară ar fi răspunsul cel mai simplu. Dar eu zic că nu e doar atât și nu e un accident: România întreagă trece într-o perioadă de dezagregare și de criză identitară. Asta a anunțat Mandinga la Eurovision.

Iar pînă la urmă, dincolo de toate aceste jocuri diplomatice și reflexii identitare, s-a mai întîmplat ceva: a cîștigat cel mai bun. și de-aia e interesant la Eurovision.

SUPLIMENTUL LUI JUP

Bookfest, un tîrg de carte, vin și șaorma

Literatură, vin și delicatessen culinare, acestea au fost cele trei repere ale ediției 2012 Bookfest, în viziunea presei cotidiene și culturale din București. Combinarea oferită cititorilor s-a bazat pe cele trei ingrediente de anul acesta ale tîrgului de carte de la Romexpo: invitat special Franța, degustări de vinuri și multe lansări de cărți cu rețete de gătit. Totul a fost condimentat cu prezența unor personalități ca Bernard Pivot sau Michel Houellebecq.

Răzvan Chiruță

Intelectuali la cratiță

Dacă în spațiul expozițional tonul a fost dat de bucătăria franceză, în exterior lupta pentru cititorii subțiri veniți degrabă să cumpere cărți cu reducere s-a dat între bucătăria orientală (o șaormă cu numai 10 lei), cea balcanico-românească (mici s-au ars pe grătare cu mult fum) și un vînzător de clătite (între 4 și 5 lei, în funcție de umplutură).

Lumea a fost destul de multă și de agitată, chiar din primele zile ale Bookfest. Nu au lipsit nici mult vînatele promoții, vizitorii au putut găsi și cărți la prețul unei clătite, și romane la același tarif ca al unei șaorme mari, cu de toate.

Cei care au venit la Romexpo au remarcat că anul acesta spațiile rămase între standurile editurilor au fost catalogate ca străduțe și botezate cu numele unor scriitori francezi și români care au lucrat în Franța. Jurnaliștilor, mai ales, le-a atras atenția „Strada Victor Hugo“, fie și pentru că aceasta tăia perpendicular spațiul în care a fost amenajat standul Franței. Pe care, în acest fel, „n-aveți cum să-l ratați“, dacă e să preiau un clișeu din cîteva publicații centrale.

Evident că aici nu putea lipsi amestecul dintre literatură și mâncare, remarcat prin prezența volumului

Savoureuse Roumanie de Radu Anton Roman, alături de ediții franceze care conțineau sfaturi și secrete din această bucătărie.

Nici Editura Humanitas nu s-a lăsat mai prejos, așa încât a lansat la tîrg o antologie cu intelectuali la cratiță, care se numește chiar așa: *Intelectualii la cratiță. Amintiri culinare și 50 de rețete*. Printre bucătarii cu stilou se numără Dan C. Mihăilescu, Neagu Djuvara, Gabriel Liiceanu, Tania Radu, Mircea Cărtărescu și Ioana Nicolaie.

„Tinerii citesc altceva“

Un punct de atracție în primele zile ale tîrgului a fost prezența jurnalisticului cultural francez Bernard Pivot, care dincolo de degustările de vin, a dat mai multe interviuri și a făcut o dictare publică „pentru toți francofonii care au vrut să își testeze cunoștințele de limba franceză“ (după o formulare a celor de la TVR Info). „Acestă criză a culturii este peste tot. E legată de progres, de sensibilitatea de astăzi, de tehnica. Nu trebuie să ne așteptăm la aceeași pasiune a tinerilor pentru lectură. Asta nu înseamnă că ei nu citesc. Citesc altceva: benzi desenate, cărți de știință și mai puțin romane“, a declarat jurnalisticul, care a fost prezent mai multe zile la Bookfest. Pivot, venit pentru a doua oară în România, este realizatorul unor emisiuni care au marcat spațiul cultural

FOTO: Alexandra Ananasiu

francofon – „Apostrophes“, „Bouillon de culture“, „Double Je“.

Noaptea literaturii europene

Cei care nu s-au saturat de citit peste zi, au putut-o face și noaptea, după închiderea primei zile a tîrgului. „Distracția“ intelectuală s-a mutat la sediul Fundației Lowenthal, unde s-a desfășurat Noaptea Literaturii Europene, care s-a bazat tot pe un amestec de ingrediente: „literatură contemporană citită de personalități din diferite domenii în spații atipice special selectate pentru o anumită noapte din an“ (citat dintr-un comunicat). Aici au fost pregătite la foc și servite lecturi din Julian Barnes, Fernando Pessoa și Antonio Gamoneda,

polonezii Slawomir Mrozek, Olga Tokarczuk și Andrzej Stasiuk, Ryszard Kapuscinski, poeme de Wislawa Szymborska, laureată a premiului Nobel în 1996, fragmente din opera scriitorului și omului politic Václav Havel, interpretate de cineastul Hanno Höfer.

Peste toată această salată de evenimente, organizatorii au turnat și un dressing cu film, pe principiu „Cinema după carte“. „Bookfest le lansează anul acesta vizitorilor invitația de a viziona, gratuit, filmele cinematografice având la bază scenarii adaptate după opere ale unor cunoscuți autori francezi. Printre producătorii anunțate se află și filmul realizat după volumul *Particulele elementare* al lui Michel Houellebecq“, au declamat aceeași organizatori.

CIFRE

- » A șaptea ediție a fost cea din 2012 pentru Salonul Internațional de Carte Bookfest.
- » 300 de evenimente: lansări de carte, sesiuni de lectură și întâlniri cu personalități, concerte, proiecții cinematografice, reprezentări de teatru pentru copii și cursuri de limbă franceză.
- » 4.000 de metri pătrați puși la dispoziția editurilor, distribuitorilor de carte, tipografilor și companiilor partenere.
- » 150 de participanți au fost prezenți cu standuri.

ROMANE VECI și NOI LA POLIROM

FOTO: Alexandra Ananasiu

Polirom a avut propria rețetă la Bookfest. Editura a combinat cărțile cu preț promotional de 9,9 lei, cu volumele cu reduceri de 20%, la care a adăugat un mix de ediții abia lansate. Printre lansările care au atras atenția presei, s-au numărat: seria de autor „Andrei Oișteanu“, cu un prim volum – *Grădina de dincolo. Zoosophia. Comentarii mitologice și Imaginea evreului în cultura română*; volumul de poezie *Petrecere la Montrouge* și romanul

Sexagenara și Tânărul (ediția a II-a revăzută) de Nora Iuga; cele mai noi cărți din seria de autor „Aurora Liiceanu“ – *Cuvinte în crucești, Rănilor memoriei. Nucșoara și rezistența din munți* (ediție nouă), alături de *Opere II. Proză de Gellu Naum*.

Iar dacă Franța și Michel Houellebecq au fost printre invitații speciali, la standul Polirom s-au putut cumpăra cărți ale scriitorului, precum *Platforma, Posibilitatea unei insule, Particulele elementare, Harta și*

teritoriul, Extinderea domeniului lupiei.

Alte volume ce au stîrnit interesul vizitorilor: *Blestemați* de Chuck Palahniuk, *Unde sănătatea în toată povestea asta*, autobiografia lui Emir Kusturica, *Hollywood* de Charles Bukowski sau mai vechea *Spovedanie la Tanacu* de Tatiana Niculescu Bran, acum cu o miză nouă, după ce filmul *După dealuri*, al lui Cristian Mungiu, bazat pe acest volum, a obținut două premii importante la Festivalul de film de la Cannes.

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE TEATRU DE LA SIBIU

De rîsul din stradă și norii ar trebui să asculte

Greu de spus dacă anul acesta, pentru Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, derulat sub genericul „Crize. Cultura face diferență” (25 mai – 3 iunie), dușmanul cel mai mare a fost criza sau ploaia. Într-un fel sau altul, ambele s-au simțit din plin.

Carmina Burana

Peter Stein și Lorenza Daverio

Casa cerbilor, de Jan Lauwers, cu Needcompany

Marta Petreu și Daniel Cristea-Enache participă la Festivalul Primului Roman din Chambéry

Cea de-a 25-a ediție a Festivalului Primului Roman se desfășoară anul acesta în perioada 31 mai – 3 iunie, în Chambéry (Franța).

Edițiile anterioare au lansat nume celebre astăzi ale literelor franceze, au exprimat deschiderea organizatorilor către alte literaturi decât cele franceze sau francofone, au adunat experiențe și cifre care vorbesc de la

sine: o rețea de cititori de toate vîrstele de peste 3.000 de persoane, 7 parteneri europeni (Italia, Spania, România, Germania, Marea Britanie, Belgia și Portugalia), sute de autori care au trecut la începutul carierei prin Chambéry, atunci cînd prea puțini le bănuiau viitorul parcurs (printre care Michel Houellebecq, Christine Angot, Amélie Nothomb, Muriel Barbery, Laurent Gaudé etc.). Particularitatea evenimentului este dată și de faptul că cititorii sunt cei care îl invită pe autori la festival.

Invitații români de anul acesta sunt scriitoarea Marta Petreu (care a debutat în 2011 în seria de autor de la Polirom cu romanul *Acasă, pe cîmpia Armagedonului*) și criticul literar Daniel Cristea-Enache (care va prezenta publicului francez situația românilui de debut pe piață românească de carte). Selectia română din cadrul festivalului francez a fost realizată de către Institutul francez lași.

Datorită Festivalului Primului Roman din Chambéry-Savoie, mii de persoane au ocazia de a se

Veronica D. Niculescu

„Festivalul e mai bogat decât oricând, are mai multe evenimente decât oricând, are mai multe spații decât oricând și, în pofta acestor lucruri, este mai slab, cu mult mai slab finanțat decât în trecut”, spunea Octavian Saiu, moderatorul întîlnirilor din festival, la conferința de deschidere. „Nu mă voi plâng“, îi răspundea Constantin Chiriac, „Este cea mai bună ediție a festivalului. E foarte important că este o structură sănătoasă, într-un oraș normal.“ Directorul festivalului și al Teatrului Național „Radu Stanca“ din Sibiu a vorbit despre cultură ca motor de dezvoltare sănătoasă, ca monedă de schimb și bogăție a Europei. „Un festival are menirea, în primul rînd, de a investi în om, acesta este cel mai mare cîștig – dacă schimbi oamenii sub semnul frumosului, ai garanția că acei oameni gîndesc mai frumos, își pot gîndi destinul, pot fi liberi.“ Si totuși, în ciuda bogăției sale, a numelor sonore și a programului stufos, această ediție a fost diferită.

Dimineți. Conferințe, idei și şarm

Începem cu diminețile. Diminețile festivalului înseamnă conferințe, lansări, întîlniri. Idei și şarm. Centrul Habitus din Piața Mică este creierul festivalului.

Una dintre cele mai interesante conferințe, pentru care sala a fost neîncăpătăoare, a fost cea susținută de regizorul german Peter Stein. Moderatorul întîlnirii, George Banu. Stein a vorbit despre importanța actorului: „Aș vrea

ca la capătul unui spectacol, actorul să pară și autor, și regizor. Actorul e ceea ce rămîne la final.“ Si-a expus apoi teoriile folosind ca exemplu *Faust* – a spus că prima parte poate fi pusă în scenă simplu, de orice regizor. A doua însă are nevoie de specialiști – „chiar și pentru erudiți este greu de citit și înțeles“. A vorbit despre filologii ca ajutoare și despre vechile istorii care sănătoase probleme de astăzi. „Hamlet nu sănătoasă“, sustine Stein. Pieșele actuale, e de părere Stein, nu sănătoase, nu sănătoase la fel de profunde, tendința de acum este de a schimba canalele, este o grabă care nu lasă loc plăcătilui, iar plăcătilul e bun pentru teatru. „De aceea se reiau pieșe vechi, actualizate. Dar le stricăm așa“, spune Stein, care a montat *Faust* integral, o montare de 22 de ore, lucru pentru care a trebuit să construiască două teatre și un restaurant, așa încît viața spectatorului să fie organizată în acele 22 de ore. Stein a fost prezent în festival cu spectacolul *Faust Fantasia*.

Jan Lauwers, celebru regizor belgian, a susținut însă, într-o altă conferință, că „specializarea duce la degenerare“. Artist vizual la bază, regizorul a mărturisit că vrea să facă de toate, să fie „amator“ în toate, iar cînd simte că are de spus o poveste, să fie liber în alegerea mijloacelor. Lauwers crede că în secolul 21 trebuie spuse noi mari povești într-un mod diferit – focusul se schimbă mereu, dar pe fundal trebuie spusă o poveste liniară. Povestea adusă de Lauwers în festival a fost *Casa cerbilor*.

O conferință extraordinară a susținut Dan C. Mihăilescu, care a vorbit

cu binecunoscutu-i şarm pe tema „Caragiale sau criza ca lux“. Întîlnirea, prilejuită de lansarea cărții *I.L. Caragiale și caligrafia plăcerii*, a fost catalogată de mulți drept unul dintre cele mai savuroase momente de acest gen. Dan C. Mihăilescu și-a început discursul rugindu-i pe cei prezenți să nu-i cumpere cartea, după care a construit migălos în jurul ideii de criză ca lux, de gol benefic, de plus din minus. Totodată, diminețile i-au adus pe unii dintre creatorii spectacolelor în fața presei. I-am putut asculta pe Gigi Căciuleanu vorbind cu pasiune despre cît de mult îl interesează ceea ce este în interior. A realizat *Carmina Burana* cu actorii de la Tîrgu Mureș, nu cu dansatori: „I-am chinuit ca pe hoții de cai. Am vrut să fac mult cu puțin“. Spectacolul este o aventură internă, care va crește în timp, a spus Căciuleanu. Si a mai spus un banc care ar circula acum pe la Tîrgu Mureș: „Stiți ce se întâmplă cînd se întâlnesc un actor român cu un actor ungur? *Carmina Burana*.“

Actor și director al Teatrului de Comedie, George Mihăită a vorbit despre *O scrisoare pierdută*, în regia lui Alexandru Dabija, despre cum Radu Beligan, care avusese o rezervă înainte de vizionare, i-a scris o scrisoare entuziasmată, calificînd spectacolul drept unul revoluționar. George Mihăită a spus că s-a aplaudat de treizeci și unu de ori în timpul spectacolului, „publicul sibian e un public avizat“. Au fost numeroase asemenea întîlniri cu regizorii și actori, în diminețile festivalului.

portugheză, participînd astfel la dinamica festivalului și aducînd o deschidere prețioasă și apreciată către alte limbi, alte culturi, alți autori.

România s-a alăturat acestei dinamici (prin intermediul Institutului francez lași): pe de o parte, cititori din regiunea Alpilor francezi, Lyon și Paris (Franța), dar și din Torino (Italia) descoreără în limba de origine romane de debut românești (urmărind o listă a celor mai recente debuturi în român, realizată de IF lași) și se întâlnesc cu autorul preferat cu ocazia Festivalului de la Chambéry. Pe de altă parte, Institutul francez lași organizează în România (deocamdată la lași și Suceava) grupuri de lectură în franceză și votează autorii preferați (urmărindu-se, de această dată,

selecția realizată de către partenerii de la Chambéry).

Parteneriatul a început acum doi ani, iar în urma acestuia, un prim romancier debutant a fost invitat în 2011 la ediția a 24-a a Festivalului francez. Este vorba despre Corina Sabău cu al său roman de debut *Blocul 29, apartamentul 1*.

Festivalul este singura structură din Franța care își propune descoperirea și promovarea romanelor de debut francofone și europene prin intermediul lecturii în limba de origine. Particularitatea este aceea că cititorii au un rol activ în programarea festivalului, oferindu-i, ediție după ediție, de 24 de ani încoace, o identitate aparte.

Lynn Cullen - Eu sănătatea lui Rembrandt

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din romanul *Eu sănătatea lui Rembrandt* de Lynn Cullen, care va apărea în curînd, în colecția „Biblioteca Polirom. Proză XXI”, în traducerea din limba engleză a Natimei Mândrilă.

- Fragment -

19 mai
Anno 1670
Amsterdam

Am trăit atât de ani față în față cu Parcul Noul Labirint, care se întindea chiar peste canal și n-am reușit niciodată să intru în el. Cu toate promisiunile simule mamei, n-am apucat să gust din clătilele prăjite în unt fierbințe al căror mirros îl simteam de pe treptele pridvorului din fața casei, unde mă refugiam ca să scap de urletele tatălui meu. N-am avut niciodată ocazia să fug după păunii cu pînec albastru, ale căror tipete străpungeau, chiar și de partea cealaltă a gardurilor vii și peste apa verzuie noioasă a canalului, atât de multe din tacerile mamei. N-am reușit să-mi trec mîinile prin apa fintinilor arteziene pe care le auzeam clipocind în parc cînd mă trimitea mama să străbat drumul prelung pînă la cîrciumă, ca să-l aduc pe tata acasă. Dar acum e prea tîrziu. Sînt proaspăt căsătorită, corabia noastră pleacă spre Indiile de Est peste două săptămîni și sănătatea lui Rembrandt rînduit.

În spatele meu, doi bărbăti scotocesc prin lucrurile tatălui meu. Au impresia că, dacă stau la fereastra deschisă a atelierului și privesc în direcția parcului, nu-i aud și nu-i văd. O fată de șaisprezece ani, modest îmbrăcată, este invizibilă pentru vînătoare de chilipiruri.

— Prin astă nu intră sabia!

Bărbatul mai înalt, cel cu surtuc de lînă neagră, scurt la mîneci și lucios pe la umeri de atâtă purtat, strecoară un deget osos prin deschizătura pentru ochi ruginită a unui coif străvechi. Gîțul lui lung, cu mărul lui Adam proeminent, combinat cu ciuful de păr ca puful de scaiете din creștetul capului și cu smocurile albe și moi ale sprîncenelor îl dău sănătatea unui pui de cocostîrc proaspăt ieșit din ou.

— Abia de-mi pot strecu degetul prin ea.

— Dă-mi să văd, cere celălalt, luîndu-i coiful din mîini. Păcat că apărătoarea

pentru nas e stricată, îi scade din valoare, mai spune el, dar nu lasă coiful jos.

Are mîini și picioare scurte, e scund, umflat și poartă cel mai lung și cel mai frumos călcăt guler alb de olandă pe care l-am văzut vreodată. Ar arăta elegant la gîțul unui om de două ori mai înalt ca el, dar în cazul lui arată precum bavetica unui prunc. Obrajii umflați și buzele puhave nu fac decît să adîncească efectul, dîndu-i sănătatea unui bebeluș urias și răzgîiat.

— Ce rege francez a murit din cauză că i-a intrat o lance prin deschizătura pentru ochi a coifului? întrebă Bebelușul urias. Acum vreo sută de ani?

Cocostîrcul ridică din umeri.

— Henric al II-lea, zice Bebelușul răspunzîndu-și singur la întrebare.

— Cred că da.

— Știu sigur că e aşa, îi răspunde Bebelușul și, cu buzele tăgăiate, punne coiful la loc. Nu se mai fac lucruri ca pe vremuri. În zilele noastre totul vine din Indii, nu lucru trainic, făcut în atelierele olandeze.

Podelele late din lemn scîrțîie sub picioarele celor doi cînd se deplasează spre următorul grup de rafturi. Bebelușul strănuță.

— Ce praf!

— Bătrînul n-a mai călcăt pe-aici de-o vreme.

— Ei bine, pînă acum n-am văzut nimic pentru care ar merita să fac o ofertă, doar o mulțime de gunoaie. Asta ce-i?

Cocostîrcul răsucescă un borcan înalt, plin cu lichid, în care plutesc panglici rozalii și flăcării alburii, aproape transparente, de materie ce se înfășoară ca niște alge în jurul unui bătălbuc cu aspect buretos. Bebelușul îl examinează de aproape, tamponîndu-și nasul cu o batistă dantelată.

— Cred că... Dumnezeule din ceruri, e un braț! Uită-te, vezi degetele?

— Ja, acumă da.

— Un braț jupuit. Am auzit că bătrînul Rembrandt studia anatomia. Probabil că l-a folosit ca să picteze musculatura.

— Îmi închipui că da.

— Eu știu că aşa e. Doar avea nevoie de un astfel de ajutor, nu? Aș zice că se cam dusese la fund în ultimii ani.

Cei doi rămîn o vremă în față borcanului și a altora trei, de același soi, apoi frunzăresc prin sirul de pînze neînrămate sprînjinate de perete. Trec, fără să se uite a două oară, peste tabloul unei fecioare care abate cu mîna lumina unei lumînări, două portrete de africani și

un tablou cu un tînăr în zdrentă îngenechit în față unui domn bărbos.

— Prea întunecate, bombăne înăbusit Bebelușul. Si mult, mult prea zgrunțuroase. Se vede fiecare trăsătură de pensulă! Si cînd te gîndești că a fost cel mai mare pictor din Amsterdam! Acum n-ăs da nici șase stuiveri pe toate astea!

Mă împotrivesc pornirii de a le spune să plece și îmi amintesc că bătălia s-a sfîrșit. Să fie cum vor ei! Acum am un soț la care să mă gîndesc. Trecutul să rămînă în urmă. Închid ochii și las briza umedă a Amsterdamului, care pătrunde pe fereastră să-mi răcorească față.

— Am auzit de el, spune Cocostîrcul, pe cînd era copil.

— Toți am auzit.

— Nu miroase a nimic. Nu poate să mai fie umed de cel puțin un an, astă dacă e un Rembrandt adevărat. Dar eu mă îndoiesc că ar fi – e prea zgrunțuros, chiar și pentru el.

Își înclină capul în direcția mea, apoi îl întrebă pe Cocostîrc în soaptă:

— Cine-i fata?

— Servitoarea lui Rembrandt? șoptește Cocostîrcul.

Zîmbesc în sinea mea și mă întorc spre fereastră. Aproape de ea. Dar nu foarte aproape.

— Unde-i stăpînul tău? Întrebă Bebelușul cu glas tare. Aș vrea să-i ofer un gulden pentru tabloul ăsta.

Un singur gulden, cînd printii plăteau mii pentru tablourile tăie! Dintre toate tablourile, un gulden meschin tocmai pentru acesta! Groparii primesc douăzeci pentru serviciile lor, o știu prea bine. Ei bine, nu-mi pasă că avem nevoie de bani pentru călătorie.

— Nu-i de vînzare.

— Ce-a zis? Își întrebă Bebelușul însoțitorul, ca și cum aș fi vorbit pe limbă neînțeleasă a servitoarelor.

— A zis că nu-i de vînzare, spune Cocostîrcul.

— Nu văd cum ar putea fata astă să aibă autoritatea de a lua astfel de hotărîri, spune Bebelușul. Dar n-are imponță. Oricum, cui i-ar trebui o vîchitură mînjită ca asta?

Cu o altă trosnită a podelei, cei doi trec la o pasare a paradisului împăiată și la colecția de scoici a tatei. Nu mă pot abîține și-mi întorc privirea la pînză, cu strălucirea ei de nuanțe de roșu și auriu, cu cafeniu ei molcomitor. Cît de bine cunosc tabloul acesta! L-am cercetat deseori de aproape și m-am întrebat

CARTEA

După ce mama îi moare de ciumă și fratele pleacă să se stabilească într-un loc îndepărtat, Cornelia van Rijn, o fată de nici 14 ani, își dă seama că nu mai are nici un prieten sau confident, cu excepția tatălui ei, un om foarte dificil. Ajuns în dizgrația clasei privilegiate din Amsterdam pentru că refugă să-și ajusteze arta la gusturile patronilor culturali, Rembrandt și van Rijn e acum, din cîte se bîrfește, la un pas de nebunie și nu o mai are decît pe fiica lui. Însă și ea e bîntuită de propriile secrete scandaluoase, găsindu-și bucuria doar în întîlniri tainice cu Carel, fiul unui magnat al comerțului naval. Dar în viață ei mai este cineva: Neel, ultimul ucenic al tatălui său, al cărui devotament nezdruncinat față de Rembrandt o uimește și o emoționează profund. *Eu sănătatea lui Rembrandt* se sprijină îndeaproape pe evenimentul istoric, pe fundalul căruia creează un scenariu despre maturizarea și emanciparea unei femei de sub umbra copleșitoare a tatălui ce amenință să îi eclipeze toate visele.

cum a putut Tata să pună astfel trăsăturile de pensulă, încît să dea sens la tot ce este important pentru mine. Acum, din partea cealaltă a atelierului, nu pot vedea nici atingerile scurte cu vîrful pensulei, nici dîrele lungi de vopsea. S-au topit toate laolaltă ca să alcătuiască o scenă mai dragă mie decît orice altceva pe lume. E mai mult decît pînză și grund și pigmenti amestecați în ulei. La fel ca multe alte tablouri ale tatei, este povestea vietii mele.

Se opresc în fața pînzei următoare, care e atât de împroscătată cu pete de roșu, maro și auriu încît, privită din unghiul acela, are suprafață vălurită și unui canal cînd plouă. Bebelușul dă să se îndepărteze, apoi se oprește cînd vede că prietenul lui nu se clintește.

— Ce-i?

Cocostîrcul continuă să se uite.

— Este ceva aici, în...

Mi-e destul de greu să-i văd umbărind printre lucrurile tăiei, dar ca niște străini să se uite la acest tablou anume...

— Nu priviți prea de-aproape, le spun. O să vă deranjeze miroslul de vopsea.

Cocostîrcul tresare, apoi mă observă la fereastră. Bebelușul se uită și

el la mine, apoi se încrustă și miroase tabloul. Ei bine, dacă tot am de gînd să fac o călătorie în trecut, ar trebui să-o iau cu începutul. Mă voi întoarce la cele mai vechi amintiri ale mele – din vremea cînd aveam doar patru ani.

Capitolul 1

Trei ani mai devreme...

Două fete cam de vîrstă mea – aproape paisprezece ani – pășesc braț la braț pe cărămidile smâlătuite de brumă ale trotuarului, de partea cealaltă a canalului. Cînd vîntul răbufnește, mi se pare că pot auzi, chiar și de după fereastră, foșnetul rochiilor de mătase fină de sub pelerinele tivite cu blană, cînd fetele intră pe porțile închise ale Parcului Noul Labirint. O femeie mai vîrstnică înofolită în blănuri groase pășește legănat în urma lor, ca un castor urias și lucios, cu privirea plină de mîndrie ațintită în urma lor.

Copile răsfățate!

Tata urlă de la etaj:

— TITUS!

Bătrînul meu motan, Tijer, se foiește în poala mea și se pune pe o nouă tură de tors răgușit. Vara, cu ferestrele deschise, se pot auzi, venind din parc, muzica șiuierătă a orgii și tipetele sugrimate ale păunilor. Poți primide strigătele

îndepărțate ale negustorilor care vînd clătite și heringi marinați celor destul de norocoși să aibă cîțiva stuiveri de cheltuielă zornăind prin buzunare. Acum, la sfîrșitul lui decembrie, totul e tăcut în parc.

— TITUS! PIERZI VREMEA!

Cu un suspin, pun ca semn în carte o bucată de cîrpă, apoi îl dau jos pe Tijger din poala mea și-mi scutur șorțul. Tijger urcă agale scările în urma mea, legânindu-se ca un cap încoronat. Are mai mult de nouă ani – tînăr pentru oameni, dar bătrîn în ani de pisică. După Titus și cărtile mele, motanul îmi este cel mai apropiat prieten.

Sus, în atelier, gînguritul tuturtelelor pătrunde de afară prin fereastra lîngă care stă Tata, în fața unui șeval. Pe rafturile din jurul lui sunt coifuri vechi, păsări împăiate din Noua Guineea și cochilii prăfuite. Sînt săbii și halebarde clăie peste grămadă și un manechin umplut cu paie, cu mîinile îndoite într-o linie sinuoasă. Obiectele mele preferate sunt patru borcane conținînd, fiecare din ele, cîte un braț de om jupuit de piele. Fermecător! Si Titus, care întreabă de ce nu vin niciodată la mine în vizită fetele din vecini!

Tata îmi aruncă o privire.

— Ah, Cornelia!

Glasul lui pornește întotdeauna din adîncul gîțului, ca și cum vorbele ar trebui să se lupte cu el înainte să le dea drumul.

— Unde-i Titus?

Mă apropii și răscolesc rămășitele bucătii de turbă care fumegă în cămin. Tata va lăsa focul să se stingă și-apoi va urla, ca și cum ar fi atacat de bandiți, să vină cineva să-l aprindă din nou. Eu.

— A ieșit, spun. Încearcă să facă rost de bani.

Dacă a prins aluzia, nu o arată de loc. Glasul lui bubui din adîncul pieptului lat:

— Spune-mi cum arată.

După ce focul începe să muște din bucată de turbă cu troșnet soptit și mulțumitor, îl iau pe Tijger în brațe și privesc peste umărul tatei. Miroslul

uleios al pînzei îmi dă dureri de cap, cu toate că ar fi trebuit să mă obișnuiesc cu el. Duhoarea de vopsea mi-a umplut nările încă din vremea când mă aflam în leagăn. Acum Tata adaugă, cu atingeri scurte de pensulă, altă vopsea pe o pînză acoperită deja cu straturi parțial suprapuse alcătuite din puncte minuscule. La tatăl meu n-ai să găsești suprafețe netede, lucioase, deși pînă și eu, o copilă neprîcepită, știu că această pictură zgîrnuturoasă, pe care se vede fiecare atingere de pensulă, este imposibil de vîndut. Nici un negustor bogat de la Compania Indiilor de Est nu vrea un tablou care arată ca niște împroșături dezordonate de vopsea pe peretii reședinței lui de pe Prinsengracht. Sîi totuși iată-l pe Tata lucrînd la un tablou cu suprafața neregulată, înfățișînd o familie cu doi părinti zîmbitori și trei copii fericiți. Rîd. Ce știe Tata despre familiile fericite!

Tata își arcuiește un colț al guriei, ale cărei buze sănătatea la fel de roșii ca ale unui copil, deși restul feței îi e trasă și îngăbenită. Era bătrîn când m-am născut, cu toate că mama avea douăzeci și opt de ani.

— Ce-i aşa de distractiv?

Tijger se zbate să coboare, aşa că îl pun pe podea.

— Nicic. Cine îți-au fost modelele? N-am mai văzut familii aici în ultima vreme.

Tata nu răspunde, iar eu mă duc la fereastra din fundul camerei. Cînd privesc prin sticla groasă de care se lovesc ritmic tulpiniile pleșuie și pline de spini ale trandafirilor agățători, tuturtelele se retrag grăbită la un capăt al pervezului. Un dangăt profund zguduie polița ferestrei de care mă sprijin, făcîndu-mă să tresar. Sînt clopotele de moarte de la Westerkerk, biserică de la capătul canalului nostru. Au trecut patru ani de la molima aceea cumplită, dar clopotele respingătoare continuă să mă cutremure. Cum se poate să treci peste asemenea vremuri? În ultimul an al molimei au murit douăzeci de mii de oameni, cîte unul la fiecare zece locuitori ai orașului. Procesiuniile funebre se înșiruiau la porțile curții

bisericii așteptînd să-și îngroape victimele – familiile care puteau să adune gîldenii trebuincoși pentru înmormîntare și gropar. Alternativa era să arunci cadavrul în groapa comună din spatele spitalului pentru ciumăti și să preșari peste el var nestins. Pe fiecare stradă din oraș a existat măcar o casă ai cărei ocupanți au fost închiși în spatele ușii pe care se trasase în grabă cu vopsea literă „C“, de la ciumă, iar strada noastră – casa noastră – n-a fost cu nimic diferită.

Acum, dincolo de peticul nostru sterp de curte, două dintre fetele van Roop sar coarda în fața ușii din spatele casei. Familia lor e proaspăt mutată în cartier. Cei care locuiesc acolo înaintea lor, familia Bicker, căzuseră cu toții pradă bolii și ani de zile nimeni n-a vrut să închirieze casa. Mama van Roop, cu bebelușul însorit sprînjinit pe un sold, întinde rufele spălate pe frînghia din spatele casei. Știu, dintr-o dată, pe cîne pictează tata.

— E familia van Roop, ei sunt cei din pînza ta!

Tata îmi aruncă peste umăr un zîmbet răutăcios.

Mă lupt să îñăbuș valul de mîndrie pentru că am ghicit corect. Cu deștepătăciunea nu-ți cumperi de mîncare, dar cel puțin acum are sens. De săptămîni întregi îl observam pe Tata privind la fereastra din fundul atelierului cînd îi aduceam tava cu cina. Cînd i-am spus lui Titus despre asta, acum cîteva zile, la micul dejun, s-a mulțumit să-și îmboarie pîinea în berea apoasă și să spună:

— Si ce-i cu asta?

Am rostit cu glas tare ceea ce șoptea toată lumea în Amsterdam.

— Bătrînul a început să-și piardă mintile.

— Și tu abia acum află?

— Ei bine, cred că starea lui s-a înrăutățit.

— Poate, mormâie Titus cu gura plină de pînă.

Doar Titus, cu sprîncenele lui netede și închise la culoare, cu gropițele din obrajii și buzele frumos desenate, reușește să arate chipul cînd își înfundă în gură jumătate de felie. Poate datorită felului în care îi cad pe umeri buclele arămii. Părul meu e de un șătan-roșcat mai închis, cu onduleuri care se transformă în bucle crete cînd plouă. Si, în timp ce ochii lui au o sută de nuante interesante de verde ce alcătuiesc un cerc de punctașoare, ai mei au cafeniul simplu al ochilor de vacă. Se vede clar că avem mame diferite.

Felia mea de pînă s-a fărîmit în bere și pescuiesc bucătătele îmbibate de pe fundul căinii.

— Cum pot fi aşa de calm? Nu putem să plătim nici măcar datoria la brutar!

— Se pot schimba lucrurile...

Speranța s-a ridicat în mine ca un balon de săpun.

— Ai avut noroc cu gravurile?

În ultima vreme, Titus făcuse turul ne-gustorilor de artă cu gravuri de-ale Tatei, vechi de cîțiva ani. De obicei, gravurile îi se vînd bine. Numai de-am putea să-l determinăm să renunțe la pictura lui nebu-nească și să facă mai multe dintr-astea!

AUTOAREA

Lynn Cullen (n. 1955) este o autoare contemporană de romane istorice și cărti pentru copii foarte apreciată de critica și public, decernându-i-se numeroase premii literare. *The Creation of Eve* a fost recunoscută drept unul dintre cele mai bune romane ale anului 2010 de către criticii ziarului „The Atlanta Journal-Constitution”, iar *Eu sănătatea lui Rembrandt* a figurat pe lista celor mai bune romane istorice pentru publicul tînăr ale anului 2008.

Ultimul ei roman, *Reign of Madness*, o are drept eroină pe „Juana cea Nebună”, fiica reginei Isabella și a regelui Ferdinand al Spaniei.

Radio România Cultural

Espresso

Cu Daniela Ivanov și Radu Croitoru

De luni până vineri, de la ora 7.15

La Radio România Cultural

și pe www.radioromaniacultural.ro și www.radiocultura.ro

Din 4 iunie

Radio România Muzical

trece la garderoba de vară

Vara 2012

aceeași muzică de calitate

se audă în FM (97,6 și 104,8)

live online

www.romania-muzical.ro

» „Sînt filme, cum e *După dealuri*, la care ai nevoie să te gîndești un pic, să vezi dacă ai înțeles exact despre ce era vorba sau dacă lucrul la care te-ai gîndit prima oară era cel mai important.”

FINAL DE CANNES

Cristian Mungiu – de *După dealuri*

Juriul prezentat de Nanni Moretti a dat un verdict ciudat în seara zilei de 27 mai. Palmaresul este, într-adevăr, dominat de cele mai bune filme ale Competiției Oficiale din acest an, în mod echitabil și nu prea.

Iulia Blaga

Acordarea premiului Palme d'Or filmului *Amour* se datorează faptului că pelicula spune o poveste universală, mai mult emoțională decât filosofică, și că orice spectator poate să se identifice cu cele două personaje, soții

interpretări de Emmanuelle Riva și Jean-Louis Trintignant. Dar decizii care s-au luat au fost ciudate, din moment ce premiul imediat următor după la Palme d'Or n-a fost adjudecat de *După dealuri*, ci de *Reality*, o satiră cu care italianoal Matteo Garrone, care a luat același premiu în urmă cu patru ani cu *Gomorrah*, încearcă să împace classicismul vechilor filme italiene (Fellini et comp) cu viața modernă și cu nebunia reality show-urilor. Ce îi reușește lui Garrone sănătatea tușe tande peste eterna și fascinanta familie italiană; ce îi reușește mai puțin e redarea nebuniei eroului, patron de pescărie care se înscrie la preselecția pentru „Big Brother” ca să le facă pe plac copiilor și care e tot mai fascinat de această lumine paralelă cu riscul de a se desprinde de realitate. Mult mai modest decât *Gomorrah*, *Reality* ar fi putut sta la fel de bine nu doar în afara palmaresului, și în afara competiției. Același lucru pentru *The Angel's Share* de Ken Loach, care nu doar că a fost luat în competiție pe nemerit, dar care a primit în mod inexplicabil și Premiul Juriului (și el important), deși era o comedie căzănită care nu se decidea între comedie pur-sâng și film social, situându-se la mijlocul de *Full Monty*, la care face trimis. Cum ar fi fost dacă filmul lui Peter Cattaneo ar fi fost luat

în Competiție la Cannes și premiat? Nu era destul că Loach a primit la Palme d'Or în 2006 pentru banalul *The Wind that Shakes the Barley* și că e luat în Competiția Oficială de la Cannes cu fiecare film pe care îl face? Premiul de regie a plecat în Mexic, la Carlos Reygadas, autorul lui *Post tenebras lux*, film foarte proaspăt, dar lipsit de complexitatea, profunzimea și subtilitatea filmului lui Cristian Mungiu. Până la urmă, nu știi ce să faci – să te bucuri că *După dealuri* este singurul film care primește în acest an două distincții (semn că a plăcut juriului) sau să depășești faptul că aceste premii nu se numără printre cele mai importante? Pare greu de crezut la o casă așa de mare cum e Cannes-ul, dar Nanni Moretti ar putea fi acuzat de nepotism pentru premiera lui Matteo Garrone. Cel mai probabil este că a făcut în astă fel încă să-și impună pînă la urmă punctul de vedere și, văzind componenta juriului, nu e greu de imaginat că nici n-a trebuit să se lupte prea tare. De fapt, însăși ideea de a pune la un loc regizori, actrițe glamour și creatori de modă e destul de riscantă pentru că nu toți se pricep la cinema. Mai avem de așteptat cîțiva ani pînă când o nouă carte a lui Gilles Jacob, președintele festivalului, ne va lumina zonele de umbră ale negocierilor ediției 65.

CRISTIAN MUNGIU:

„Filmul va fi foarte greu de distribuit în România”

Mă bucură să vorbesc cu oameni de pe alte continente care par să înțeleagă esența filmului, deși am senzăția uneori la Cannes că oamenii scriu înainte să se fi terminat genericul. Sînt filme, cum e acesta, la care ai nevoie să te gîndești un pic, să vezi dacă ai înțeles exact despre ce era vorba sau dacă lucrul la care te-ai gîndit prima oară era cel mai important. Într-o din serile petrecute la Cannes, în patru ore cînd n-am avut nimic obligatoriu de făcut și am zăcut pe o terasă, am constatat pe pielea noastră care e efectul filmului asupra oamenilor și care e cel mai drăguț răspuns: felul în care oamenii vin și te salută pe stradă. Ieri, cineva s-a așezat în genunchi în fața noastră, un om căruia îi plăcuse filmul. Mi s-a întîmplat și la 432. Aceasta e cel mai frumos răspuns pe care îl poti avea. Am mai avut reacții și de la oameni care m-au oprit pe stradă ca să-mi spună părerea lor pentru că nu vor veni niciodată să-mi ia un interviu. Am primit un comentariu de la Michel Ciment (n.r. – unul dintre cei mai cunoscuți critici francezi) stînd la o terasă și înțîlnindu-ne întîmplător. Am primit

un sms de la Edna Făinaru cum că ei și lui Dan Făinaru le-a plăcut filmul foarte mult (n.r. – Edna și Dan Făinaru, critici israelieni). Am mai primit un sms de la fostul ambasador al Franței la București, Henri Paul, care e foarte cineast și care mi-a transmis încurajări.

Filmul meu vorbește mai degrabă despre dezorientarea pe care o ai cînd ești liber să alegi, dar nu și s-ai dat și informațiile de care ai nevoie ca să alegi. Astăzi m-a preocupat. N-am vrut să am orfeline și, în general, mă ţin deosebit de astfel de subiecte un pic uzate despre România. Dar, cum lucrurile acestea veneau din povestea reală, a trebuit să încerc să reduc partea senzatională cît de mult s-a putut. Senzationalismul povestii m-a și ținut deosebit de această poveste timp de mai mulți ani.

Mă deranjează cînd cineva are o părere despre film fără să-l fi văzut. Mai departe, fiecare e liber să aibă ce părere vrea. Mă mai deranjează și cînd oamenii încearcă să aibă o părere văzînd ce doreau ei să vadă și nu ce am vrut eu să fac. Dar nu am ce face, filmul are deja viață lui.

Ideea pe care o am cu acest film e să nu-l arăt pînă la premiera din toamnă. Așa cred eu că e mai bine pentru acest gen de subiect. Pînă la urmă, cred că am făcut bine că nu am popularizat perioada de filmare și nu am vrut să pun în cuvinte acest film. Îmi convine foarte tare și asa cred că e corect față de subiectul filmului – ca imaginea lui să fie creată de cei care vorbesc despre film, și nu de mine, pentru că e un film foarte greu de distribuit. Între TIFF și momentul cînd eu aş putea distribui filmul sănătatea și luni de zile. Filmul va fi foarte greu de distribuit în România pentru că nu mai sînt săli uni-écran. Va trebui să-l duc la mall, iar celor de la mall nu le va păsa că am fost selecționat și premiat la Cannes și că filmul s-a vîndut în nu știi cîte tări. Ei au o afacere bazată pe eficiență și nu au nici o obligație să arate acest film. La rîndul lui, statul român nu a preocupație nici el de săli și n-a crezut că acest lucru e o prioritate pentru el, așa că va fi foarte dificil să aduni o presiune și o curiozitate cum avem noi acum ca să prezintă filmul.

» „Va trebui să-l duc la mall, iar celor de la mall nu le va păsa că am fost selecționat și premiat la Cannes și că filmul s-a vîndut în nu știi cîte tări. Ei au o afacere bazată pe eficiență și nu au nici o obligație să arate acest film. La rîndul lui, statul român nu a preocupație nici el de săli și n-a crezut că acest lucru e o prioritate pentru el, așa că va fi foarte dificil să aduni o presiune și o curiozitate cum avem noi acum ca să prezintă filmul.” – Cristian Mungiu

pînă în palmares (şi nu singur)

Cristina Flutur: „Asta e foarte important – încrederea că te poţi arunca“

» Nu cred că te face regizorul să joci. Cred că regizorul creează cadrul în care tu să înaintezi pe linia personajului. El nu poate scoate din tine ceva ca și cînd ar apăsa pe un buton. Nu cred că e aşa. Cred că un regizor îți creează un spaţiu, îți arată o direcţie, îți dă încredere şi tu te arunci, ştiind că el e acolo. Fără frică. Şi, la o adică, dacă e să cazi, ştii că el o să fie acolo să te prindă. Cred că asta e foarte important, încrederea că te poţi arunca. Iar Cristian era acolo tot timpul. Şi te trezeai că ai în tine nişte forţe pe care nu ştiai că le ai.

Cosmina Stratan: „Marele curaj e să laşi jos scutul“

» Partea cea mai frumoasă în profesia asta e că reuşeşti să trăieşti mai multe situaţii prin care într-o viaţă obişnuită poate că nu apuci să treci. Sîntem norocoşi că putem face asta, şi cred că o putem face dacă avem curajul să ne asumăm corect biografia personajului şi să ne punem în situaţie. Nu ai cum să nu accesezi partea aceea din tine care poate, pînă la momentul respectiv, nu îți folosea la nimic. Cred că omul e dotat cu un sentiment de autoapărare din toate direcţiile, doar că nu are nevoie de el, din fericire, tot timpul. Marele curaj e să laşi jos scutul.

PALMARES 2012

Selectia Oficială, Competiția Oficială

La Palme d'Or: *Amour* de Michael Haneke
Grand Prix: *Reality* de Matteo Garrone
Premiul de regie: Carlos Reygadas pentru *Post tenebras lux*
Premiul juriului: *The Angel's Share* de Ken Loach
Premiul de interpretare masculină: Mads Mikkelsen pentru *Jagten/The Hunt* de Thomas Vinterberg
Premiul de interpretare feminină: Cristina Flutur şi Cosmina Stratan pentru *După dealuri* de Cristian Mungiu
Premiul de scenariu: Cristian Mungiu pentru *După dealuri*
La Palme d'Or pentru scurtmetraj: *Sessiz-be deng* de L. Rezan Yesilbas (Turcia)

Selectia Oficială, Un Certain Regard

Premiul secțiunii Un Certain Regard: *Despues de Lucia* de Michel Franco
Premiul Special al Juriului: *Le grand soir* de Gustave Kervern şi Benoit Delépine
Premiul UCR pentru interpretare feminină: ex-aequo Emilie Dequenne pentru *À perdre la raison* de Joachim Lafosse şi Suzanne Clément pentru *Laurence Anyways* de Xavier Dolan
Menţiune Specială: *Djeca*, de Aida Begic

Cinéfondation

Premiul 1: *Doroga na/The Road to* de Taisa Igumentseva
Premiul 2: *Abigail* de Matthew James Reiley
Premiul 3: *Los anfitriones/The Hosts* de Miguel Angel Moulet

Secțiuni paralele

Quinzaine des Réalisateurs

Premiul Art Cinema: *No* de Pablo Larainn
Label European Cinémas: *Repenti* de Merzak Allouache
Premiul SACD pentru film francofon: *Camille redouble* de Noémie Lvovsky

Semaine de la Critique

Grand Prix Nespresso: *Aquí y allá* de Antonio Méndez Esparza
Premiul Revelație France 4: *Sofia's Last Ambulance* de Ilian Metev
Premiul SACD: *Les voisins de Dieu* de Meni Yaesh
Susținere ACID/CCAS pentru distribuție: *Los salvajes* de Alejandro Fadel

Semaine de la Critique, Scurtmetraje

Premiul Canal +: *Circle Line* de Shin Suwon
Premiul Descoperire Nikon: *Un dimanche matin* de Damien Manivel
Menţiune Specială: *O duplo* de Juliana Rojas

Constantin Chiriac despre succesul la Cannes al Cristinei Flutur (actriță a Teatrului Național „Radu Stanca“ din Sibiu):

„Este o veste extraordinară pentru România și pentru teatrul sibian. Cristina este o fată foarte inteligentă, care m-a surprins prin mobilitatea intelectuală pe care o posedă, vorbește foarte bine două limbi străine și este o actriță care știe să se lupte, care își știe și limitele, și este un mare cîștig pentru teatrul sibian să o aibă.“ – Constantin Chiriac, directorul TNRS Sibiu.

Constantin Chiriac a spus că ar fi vrut să aducă filmul lui Cristian Mungiu, *După dealuri*, în cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, dar acest lucru nu a fost posibil, astfel că directorul FITS a convenit, împreună cu Cristian Mungiu, să organizeze o premieră specială la Sibiu.

(A consemnat Veronica D. Niculescu)

Doris Mironescu: „*Scotch* nu este un roman al oamenilor, deci nici o «investigație» sau «pledioarie» cu relevanță sociologică sau morală și cu inevitabilă implicație ideologică”.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABETI

Ca de 1 iunie

E ultra-limpede că nu mai am de ce să primesc vreun cadou de 1 iunie. Și că nici nu am cui să dau vreunul. Se întâmplă aşa din simplul motiv că nu sunt bunică și nici prietenii mei n-au nepoți (sau dacă au, copilimea zbură prin Germania, Canada ori State). În plus, dacă ar fi să mă iau după ce se petrece *macro* în jur (politică, învățămînt, economie și c.). n-aș găsi multe motive de jubilare. Însă nu mă las și mă agăț de orice căpetel întremător. Văd nedreptate și ce fac? Nu mai am energie să mă avînt pe baricade sau în tranșee, dar îi susțin în fel și chip pe cei care cred că merită să fie susținuți și care vorbesc în numele meu. Scriu despre ei, semnez liste, cereri, petiții. Și? Și nimic. Deocamdată, mai nimic. Cum ar și povestea unei case superbe din Timișoara, pe vremuri proprietate a celui mai mare grădinăru din sud-estul Europei, Wilhelm Mühlle. A fost cumpărată cine sătie cum de baștanii instalați în buricul orașului, lăsată de izbeliște ană la rînd, distrusă de ploii și de viscole, și acum iată-o în prag de demolare. O nedreptate mare cătă casa, care nu cred că o să mai fie reparată. Dar mie nimic nu-mi poate ruina miclele bucurii și minusculule speranțe. Iată doar trei secvențe care mi le-au adus pe tavă în chip de cadouri.

Secvența 1 îl face dreptate peste ani chiar lui Wilhelm Mühlle și urmășilor lui, cu parcă uriaș de trandafiri, renovat meseriaș și redeschis acum o săptămână. Alei, bânci, gazon și mai ales peste 9.000 de trandafiri din 900 de soiuri. Ce să adaug, pentru istorie? Că în 1891 domnul Mühlle a făcut de fapt cadou Timișoarei imensul rozariu (peste 7.000 de trandafiri din 1.200 de soiuri create, mare parte, chiar de domnia sa). Cadou, din simplul motiv că n-a cerut nici un sfant pentru amenajarea parcului prin care se preumblă acum sute și sute de oameni, îmbătați de miresme și culori.

Secvența 2 se leagă de dans, unde Timișoara pare din nou a fi fruntea. Peste 1.000 de absolvenți din 29 de licee, după ce au defilat pe străzi, s-au așezat frumos în Piața Operei și au început să danseze vals, sincron cu alte mii de liceeni din 9 țări. Aiureli pentru Cartea recordurilor, veți spune. Poate, dar eu mai văd ceva în poveștile astea. Ca și în episodul la care am asistat vinerea trecută, împreună cu Robert Ţerban, cînd, tot în Piața Operei, spre seara, am văzut cum din lumea care stătea relaxată pe balustrade și bânci, se desprind perechi-perechi și, fără să se audă vreo muzică, încep să danseze tango. De ce? Dați căutare pe Tango Mut în Piața Victoriei din Timișoara și o să aflați.

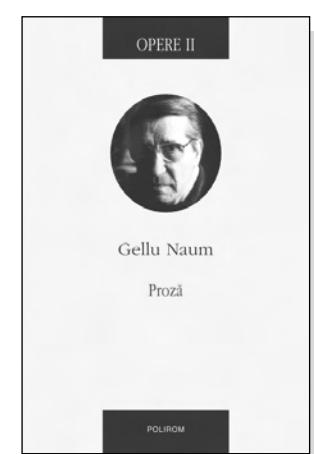
Secvența 3 se leagă chiar de 1 iunie, cînd, după multă așteptare, s-a redeschis ca nou și Parcul copiilor din oraș. Prilej mai nimerit de cadoriseală nici c-aș fi găsit. Așa că pe 31 mai am făcut următoarele. Pentru mama am luat un ursulean de plus care zice *i love mummy* și ciocolată cu visine, pentru cîțiva prieteni am pregătit o cină franțuzească, pentru o jună amică, de ziua ei, am dat lovitura cu o rochie, pentru cel mai bun prieten am cumpărat un super-ulei de drujbă și am făcut un maldăr de chiftele, pentru studenții de la măsteratul de jurnalism am programat o excursie pe Bega cu vaporă, după examen. Iar mie mi-am achiziționat două chiciozități care m-au înduioșat instantaneu și mi-au adormit vigilența estetică: o buburuță-lanteră-cudinam, care n-are moarte și o buburuță termometru, căt capul meu de mare. Așa că acum, înainte de a fișni la inaugurarea Parcului Copiilor, ies pe terasă ca să văd cîte grade urcă și coboară pe burta arătaniei și, chiar dacă afară e soarele pe cer, scot buburuza mică, învîrt la manivelă și mă uit voios căcum i se aprind amîndoi ochii.

SEMNALĂ

Aldous Huxley, *Portile perceptiei. Raiul și iadul*, traducere de Mihai Moroianu, colecția „Eseuri & Confesiuni”, Editura Polirom, 184 de pagini, 19.95 lei

Într-o dimineață din primăvara anului 1953, Aldous Huxley ia partru zecimi de grame de mescalină și așteaptă răbdător să vadă ce se întâmplă. După un timp, constată că totul, de la florile din vase pînă la cutetele pantalonilor, e complet schimbat: culorile sănt mai intense și mai luminoase, iar timpul și spațiul par să nu aibă nici o importanță. Huxley notează că lux de amănuite senzații trăite în *Portile perceptiei*, conchizînd că halucinogenele stimulează creațivitatea și brodînd pe marginea efectelor pe care asemenea experiențe le-ar putea avea asupra artei și religiei. În continuarea acestui eseu devenit clasic, *Raiul și iadul* arată că halucinogenele pot fi folosite și pentru a ajunge la o percepție spirituală și la revelația personală. Raiul și iadul se referă aici, metaforic, la ceea ce Huxley consideră a fi două stări contrare care se pot manifesta la „antipozii mintii“ atunci cînd se deschid „portile perceptiei“ – nu doar în cadrul experiențelor mistice, ci și în viața de zi cu zi.

Gellu Naum, *Opere II. Proză*, ediție îngrijită și prefăță de Simona Popescu, colecția „Opere“, Editura Polirom, 472 de pagini,

După integrala poetică Gellu Naum, volumul de proză continuă ediția de referință a operei poetului și prozatorului suprarealist. Aceasta reunește, în ordine cronologică, toate cărțile de proză suprarealistă ale autorului, de la *Medium și Teribilul interzis*, apărute în 1945, pînă la *Zenobia*, romanul publicat pentru prima oară în 1985. Vor urma în seria de Opere un volum de teatru și altul cu texte de tinerete, inclusiv texte scrise în colaborare, dar și manifeste, corespondență etc.

„Gellu Naum a scris poezie, dar și proză sau teatru. De precizat însă, de la bun început: cînd ne referim la acest autor, cei trei termeni care denumesc genuri literare diferite au un înțeles «perturbat», o semnificație în care e inclusă și contestarea lor. Delimitarea de sensul «încetătenit» al cuvintelor *poezie*, *proză*, *teatru* – de, adică, «literatura ca atare» – e afirmată nu o dată. Adesea chiar adaugă cuvintelor cu pricina căte un *h* redimensionant: «pohezie», «pohe-me» sau «homan» (roman). Sunt doar forme – distorsiionate, recreate – prin care e mobilizată energia unei căutări nu doar estetice, ci și existențiale.“ (Simona Popescu)

Doris Mironescu: „Marele cîștig al cărții Ioanei Bradea constă în încercarea de a da literaturii un sens critic și o forță intelectuală, dar și o relevanță personală, existențială”.

sensul de existență, hibizi ai modernizării tehnologice rămași fără rost odată ce au fost scoși din priză, clădiri vaste și abandonate, prin geomururile sparute ale căror bate vîntul: „Camioneta galbenă doarme în curte de acum cincisprezece ani. I s-a furat demult parbrizul, o usă laterală și capota de pînză din spate. De pe trotuar, prin gardul de sîrmă, parbriz și ușile zdrențuite din spate, privești ca printre-un tunel pînă în labroatoarele Fabricii de Aliaje Speciale“.

Ar fi ușor să conchidem că rostul acestei treceri în revistă a obiectelor abandonate de istorie este unul fie de „înfierare“ a proiectelor ratate ale unui regim eşuat, fie de evocare nostalgică a unei lumi care n-ar fi trebuit să moară. Dar Ioana Bradea nu urmărește un revival ideologic în proza ei (altfel romanul ar fi avut, îmi închipui, un succés mult mai mare). Există aici, e drept, și o jale după lucruri ce nu mai sînt (bocite cu umor hiperbolic: „Cui ne lașă uzina mamii uzină/ În care iad te duci așa desculță, fără rochie de mireasă/ De ce ne lașă pe drumuri fără casă fără pîne la micuț“), ca și unele urme de optimism pentru ceea ce ar putea să devină, într-o lume mai energetică și mai bogată, aceste imense hale abandonate. Dar toate aceste proiecte și nostalgii nu explică nimic din carte, unde fiecare pagină nu oferă decît schița unui gest, iar nu gestul întreg.

Ambiția cărții nu e de a fi un „poem“ impecabil

Calitatea lirică a cărții Ioanei Bradea se observă cu ușurință; ea trebuie pusă în legătură cu o anumită persistență incantatorie a rostirii. Textul este monoton, lipsit de variație. Repliile, putine câte sînt, se succed în surdină, pe un ton alb, fie că e vorba de urletele unui maistru față de muncitorii care nu-si fac treaba cum trebuie, fie că sunt șoaptele către sine însăși ale unei secretare care privește pe geam. Această monotonie este necesară pentru menținerea faptelelor și imaginilor în același orizont, fără a le privilegia pe unele în fața altora. În

chip democratic, lucrurile înseamnă la fel de mult ca persoanele, iar poziția unui obiect abandonat la voia întîmplării capătă o pregnantă pe care oamenii, cu proiectele lor mereu în mișcare, nu o au. Sî nu e vorba doar de mastodonii de industrie, de halele de producție dezafectate, turnurile de control nefolosite, mașinile distruse sau de misterioasele cuburi gigantice suspendate de cabluri scoase din uz. Orice obiect sau parte a unui obiect poate ocupa prim-planul: un zid pe care s-au scurs vopsele, un sul de hîrtie igienică pe un acoperiș, o țevă care face iarna turțuri de gheăță, dozele de plastic dintr-un șanț de gunoaie. Tehnica e cea fotografică, metaforizată într-un film celebru al lui Michelangelo Antonioni la care titlul acestei cronică face, desigur, trimitere. Focalizînd obsesiv asupra unui detaliu care nu ocupă, de obicei, centrul scenei, acesta capătă o figură expresivă. Contemplate îndelung, obiectele capătă „gesturi“ enigmatische („un sul de hîrtie igienică își flutură mîna și cere ajutor“), par căzute pe gînduri („nucul din curtea casei: își sprînjină coatele peste el, tot încercînd să descifreze încrîngătura amețitoare de arcuri gotice însurubate în poalele turnului“) și fac mișcări ce prelungesc o privire. Dacă oamenii sînt puși în paranteză sau urmăriți pe secvențe, doar prin mișcările picioarelor sau ale ochilor lor, obiectele, părți ale unor foste întreguri, au o autonomie fantastică, pentru că lanțul care le aservea unei singure utilități s-a rupt: oamenii au plecat, instalațiile au fost scoase din priză, așa că noua lor viață poate să înceapă.

Libertatea lucrurilor devenite inutilă are o încarcătură filosofică deloc negligibilă. Walter Benjamin, într-un celebru eseu despre reprezentarea lumii în modernitate, atragea atenția la modul obiectelor de a se sustrage privirii utilitariste, omenești, care le înglobează și le califică, datorită mijloacelor tehnice noi precum fotografia sau filmul. Privite prin obiectivul care le încadreză straniu, în afara funcționării lor de zi cu zi, lucrurile devin personaje ce vorbesc despre alte niveluri de existență, pe care traiul obișnuit al oamenilor le neglijea. Existența larvară a resturilor într-un șanț prin care nimic nu trece sau inutilă grandoare a scheletelor uriașe ale cartierelor industriale le transformă în semnale ale unui nou mod de a înțelege lumea. Iar acesta nu implică nici denunțarea trecutului, nici elegia paseistă, ci încercarea de a ieși din minciuna cotidiană a existenței sau, cum îi spune Adorno, din ideologie. Aici văd marele cîștig al cărții Ioanei Bradea, în încercarea de a da literaturii un sens critic și o forță intelectuală, dar și o relevanță personală, existențială.

Altfel, carte, care e apărută de doi ani deja, a beneficiat de comentarii care au relevat „drama identitară“ formulată original (Paul Cernat) sau i-au reproșat neglijențe stilistice minore sau chiar inexistente (Alex Goldiș). Dar ambiția acestei cărți nu e de a fi un „poem“ impecabil, cu fraze perfecte, fără strijdă, după cum performanța ei nu se epuizează în reposiționarea ideologică a epocii noastre, atât de neglijentă cu vestigiiile odiosului trecut care a născut-o. În realitate, identitatea acestei cărți extraordinaire este dată de perplexitatea filosofică pe care o provoacă obiectele scoase din uz, improvizările vag funcționale, lucrurile defazate în raport cu funcția pe care trebuie să-o împlinească, monumentele timpului pierdut. E o perplexitate mai veche decât fabricile noastre „postindustriale“.

Ioana Bradea, *Scotch*, colectia „Ego. Proză“, Editura Polirom, 2010

Dumitru Ungureanu lansează *Rockin' by Myself* la Bookfest

Sîmbătă, 2 iunie, de la ora 13.00, la standul Editurii Blumenthal, va avea loc lansarea cu cîntare a volumului *Rockin' by Myself* de Dumitru Ungureanu, volum care reunește texte apărute în cadrul rubricii „Rockin' by Myself“ din „Suplimentul de cultură“.

„Din 2005, scriu o rubrică muzicală în «Suplimentul de cultură», coeditat de «Ziarul de Iași» și Editura Polirom. Inițial colaborare gazetărească nu mai pretențioasă decât altele, cronica săptămînală despre CD-uri și evenimente pop-rock a devenit expresia unei viziuni afective particulare. Am încercat să

exprim sentimentele omului aflat față-n față cu difuzeoarele, doar el și muzica, nimic altceva. Scriind despre rock(eri), constată că, de fapt, am scris despre mine. și am scris despre mine, lustruind la figurat ebonita discurilor pe care le-am iubit poate mai mult decât orice alt obiect de cultură...“, mărturisește autorul.

Dumitru Ungureanu s-a născut la 4 martie 1956, la Morteni, Dîmbovița. Ucenicia literară și rockerească în București, anii '70. Debut publicistic în revista „Flacăra“, 1976, cu o *Scrisoare deschisă* adresată lui Eugen Barbu,

intangibil bond cultural, care atacase formația Phoenix într-un prim articol cu valențe ideologice, dintr-o serie ce-a dus la destrămarea și exilarea trupei cu cel mai mare potențial artistic din România ceaușistă.

Publică puțin în anii '80, dar cîștigă Marele Premiu al *Matineului de proză* de la Iași, 1989. Refuză debutul în volum cînd i se refuză includerea unei proze cu referiri băscălioase la persoana Conducătorului.

Din 1990, prezent în diferite reviste literare și ziară, cu proză și publicistică. Rubrică permanentă în „Vox-Pop-Rock“, 2008).

unica revistă muzicală cu existență mai îndelungată. Articole despre rock în publicații de cultură, antologii, coperte de CD (două înregistrate de Radio Big Band Blues, unul Semnal M) etc.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România.

A mai publicat: *Prunele electrice* (povestiri, 1996), *Cartea păcatelor* (roman, 1996), *10 legende ale bluesului* (1997), *Jertfă & Steag* (povestire, 1999), *Lia Mora* (roman, 2001), *Tunul filosofiei* (povestiri, 2005), *Alambicotheca* (publicistică, 2008).

Dacă *Hollywood* este un roman despre facerea unui film, atunci foarte ușor s-ar putea face un film și după acest roman, un film despre cum se face un film la Hollywood, în genul lui *The Mistress* sau *The Player*.

Un betivan la Hollywood

Dacă te uiți pe imdb.com, observi mai multe filme, de lung și scurtmetraj, făcute după scenarii semnate de Bukowski, dar cu siguranță unul se desprinde lejer de restul plutonului. Este vorba de *Barfly*, în regia lui Barbet Schroeder, cu Mickey Rourke și Faye

Dunaway, în care Rourke joacă rolul unui betiv ratat, care, atunci cînd nu doarme, se bate cu barmanul Eddy, încearcă să scrie sau își petrece cît mai mult timp în compania Wandei, o alcoolică ceva mai răsărită, mai cu bani, căreia betivul nostru i-a căzut cu tronc.

Florin Irimia

Despre cum a început, cum s-a derulat și cum s-a sfîrșit colaborarea lui Bukowski cu Hollywoodland-ul, ne vorbește scriitorul în romanul de față. De fapt, nu el, ci alter ego-ul său literar, Henry Chinaski, un scriitor faimos și alcoolic care, ajuns la bătrînețe, este rugat de către un prieten-regizor să scrie un scenariu pe care autorul îl va intitula *Dansul lui Jim Beam*, denumire sub care va rula și filmul. Pînă să ajungă film însă, scenariile parcurg un drum lung, care adesea se blochează în tot felul de fundături biocratice și hățăruri avocațești și, doar cu mare noroc, drumul acesta se desfundă, pentru ca apoi o echipă întreagă de oameni să transforme cuvintele în imagini care să ne spună o poveste.

În viziunea lui Chinaski, oamenii de la Hollywood, fie ei regizori, actori, producători, avocați, sănii niște ticiuni și ar trebui evitați, dar în același timp ei sănii niște ticiuni interesanți (sau măcar inofensivi), ceea ce-i face subiecte excelente pentru un scriitor comod care nu trebuie decît să le stea prin preajmă

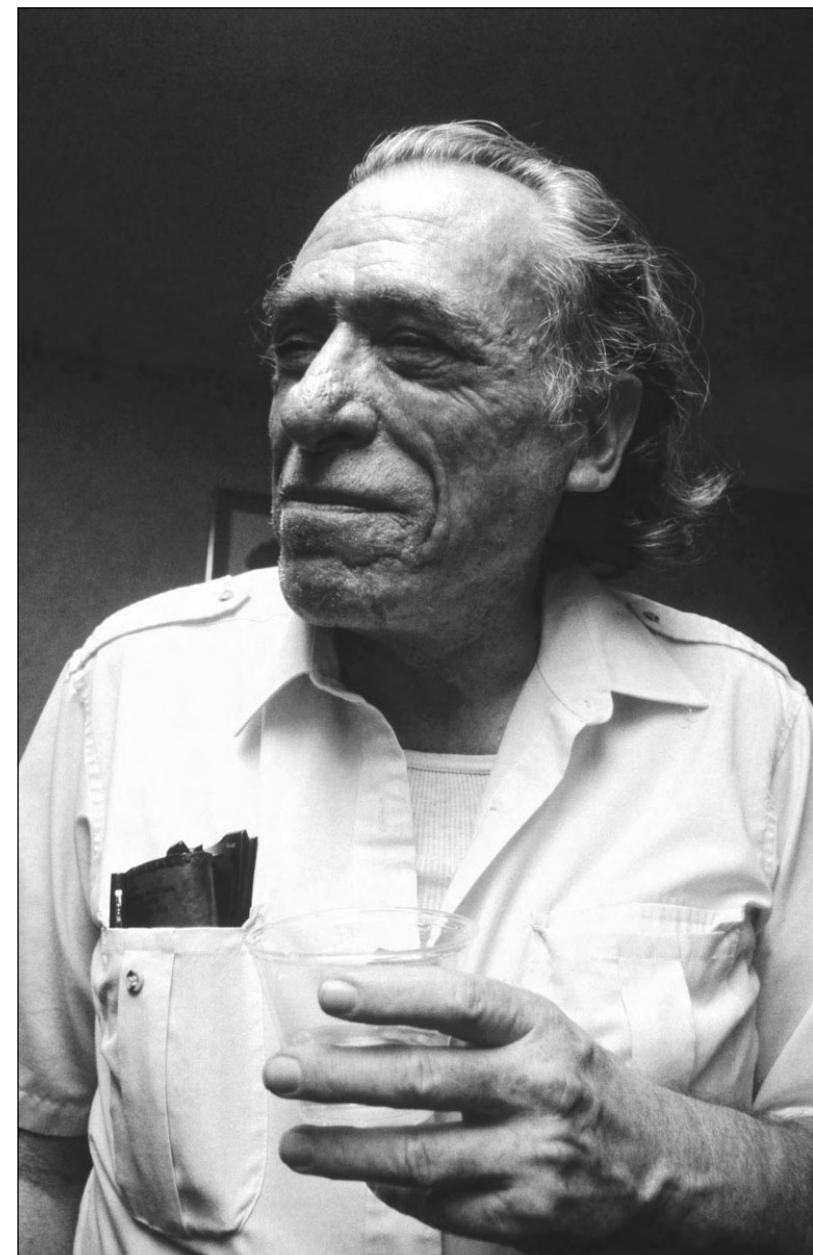
pentru a putea scrie apoi niște scene de tot hazul, cum ar fi aceea în care regizorul filmului și prietenul scenaristului amenință un cuplu de avocați că și taie degetul cu ferestrăul electric dacă nu modifică nu știu ce clauze din contract. Tot regizorul, Jon Pinchot pe numele său, trăiește într-un cartier rău famat, un ghetto mai exact, înconjurat de hoți și drogați, iar motivul pentru care nu vrea să se mute de-acolo nu îl reprezintă banii, ci faptul că nu dorește să-și abandoneze găinile, să le lase pe mîna drogaților care cu siguranță le-ar mîncă. Nici Chinaski nu se-ndură să se mute în oraș, și astă tot din „vina“ unor animale, mai precis a celor cinci pisici dependente de el și de companioana lui, o femeie numită Sarah, care se-ngrăjește ca poetul să nu consume carne roșie și sare, dar care consumă cot la cot cu el o gamă variată de băuturi alcoolice, deopotrivă spîrtoase și nespirtoase.

O „acțiune“ seinfeldiană

În general, romanului îl lipsește intriga, „acțiunea“ fiind una, să-i spunem, seinfeldiană, în care nimic nu se-nfimplă cu adevărat, și totuși paginile cărții sănătoase rapid, una după alta, fără ca cititorul să se plăcătase. Pe cele mai multe dintre ele, naratorul le rezervă activităților cotidiene, banale, ca de exemplu cumpărarea unei case și apoi a unui BMW, atunci cînd beatnic-ul primește o sumă de bani generoasă, provenită din traducerile unor cărti în Europa. Banii însă l-au ocolit toată viața pe Henry Chinaski, aşa încât, în momentul în care află despre ce sumă e vorba, poetul remarcă cinico-mucalit: „În mai puțin de o oră, devenisem cu patruzeci și cinci de mii de dolari mai bogat. Cei treizeci de ani de foamete și lipsuri începeau să dea rezultate“. Sau, puțin mai încolo, cînd se instalează la masa de lucru din nouă lui casă: „Să a sosit marele moment. Mi-am aşezat mașina de scris pe birou, am băgat o foie de hîrtie în ea și am început să bat la taste. Mașina funcționa încă. Să aveam o grămadă de spațiu pentru o scrimeră, aparatul radio și sticla.

Nu contează ce spune lumea. Viața începe la șaizeci și cinci de ani“. Pe alocuri stilul naratorului ne amintește de Cheever, dar aici sarcasmul, ironia și cinismul tipice creatorului *Povestii din Sutton Place* sănă însoțite de un humor fin, auto-persiflant, chiar dacă, pînă la urmă, cele constatațe sănă cam aceleași: e greu să fiu om, iar viața are tot timpul ac de jocul tău. Tocmai de aceea, replica poetului în fața agresiunii vietii este retragerea în băutură, dar și în scris. Cînd nu e ocupat să parizeze la cursele de cai, cînd nu-și viziteză sau nu este vizitat de prietenul-regizor, cînd nu petrece în compania lui Sarah sau nu se află pe platourile de filmare sau în birourile unor avocați îndărătnici, Henry Chinaski (încă mai) scrie: „Pentru mine“, ni se confeseară Chinaski alias Bukowski, „scrisul n-a fost niciodată o muncă propriu-zisă. (...) Dădeam radioul pe un post de muzică clasică, îmi aprindeam o țigără sau un trabuc, îmi deschideam sticla. De restul se ocupa mașina de scris. Nu trebuia decît să fiu acolo. Înțregul proces îmi dădea puterea să merg înainte atunci cînd viața avea prea puține de oferit sau cînd ajungea un spectacol de groază. Întotdeauna aveam lîngă mine mașina de scris să mă aline, să-mi vorbească, să mă distreze, să-mi salveze curul. În mare de astă scriam: ca să-mi salvez curul, să-mi salvez curul de balamuc, de străzi, de mine însuși.“ Explicația e banală la prima vedere, parcă extrasă dintr-un interviu. Dar observați metafora mașinii de scris sănătoză ca prieten, ca interlocutor, ca salvator. Nu băutura și salvarea de fapt, băutura și mijlocul prin care se ajunge la mașina de scris, băutura și crearea aceliei atmosfere care să facă din mașina de scris ceva mai mult decît o mașină de scris, s-o transforme, dacă vreți, într-o mașină a timpului cu care scriitorul reușește să evadzeze din realitatea imediată, ostilă, pentru a ajunge în alte lumi mai respirabile.

Dar iată că a sosit și seara premierii. Chinaski și doamna Sarah, cea care reușește întotdeauna să îmblînzească pornirile mizantropie ale partenerului

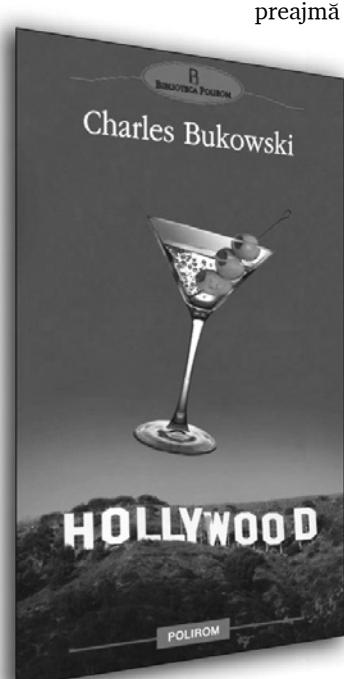

ei („nu mă potriveam cu lumea și nici lumea nu se potrivea cu mine“, tîne el săne comunice), sănă prezenta la ceremonie. Ei, și tot alcoolul pe care l-au consumat pe drum, în limuzina cu șofer care i-a dus la cinematograf. În linii mari, scenaristul e mulțumit. Filmul redă fiidel nu atîț aventurile tînărului Chinaski, cît mai ales starea lui de spirit. În cîvintele bătrînului Chinaski: „Drace, ce zmeu mai fusesem în tinerețe. Un ratat a-ntăia“. Un singur lucru îl nemulțumește la peliculă, și anume secenta cînd personajul principal, betivanul, îi face cînste „doamne sale“, cealaltă „musca din bar“, lucru care îi epuizează rapid modesta sumă de bani disponibilă. Frustrat că nu poate să continue, personajul strigă ceva de genul: „Gata, asta a fost. Să mergem“. Iar cei doi ies. NU SE POATE!, sare revoltat Chinaski. Nici un betiv care se respectă, nici un alcoolic adevărat n-ar pleca din bar înainte de a sorbi și ultima picătură de băutură pe care o are la dispoziție. Într-adevăr, în film (în filmul din carte, dar și în *Barfly*), pe teleghe se vede o sticla de bere Miller doar pe jumătate goală. Așa ceva este inaceptabil! „Dar de ce n-ai zis nimic pînă acum?“, se apără regizorul. „Păi dacă am fost la curse cu cai, cum era să văd?“, replică candid domnul Chinaski.

Nu doar fantoma lui Cheever pare să bîntuije *Hollywood*-ul bukowskiian, ci și cea a inegalabilului Chandler, chiar dacă detectivul Marlowe nu-și are nici-decum locul aici: „Ne reîntorceam la normalitatea de zi cu zi și într-un fel îmi placea, în alt fel nu“. Sau „acum știm ceva în plus, dar părea extrem de vag și oarecum dezagreabil“. Ca să nu mai vorbim de: „Bărbatul n-a apărut ca să-l omoare pe Jon în prima noapte. În a doua noapte, Jon și-a luat un pistol și a așteptat. Bărbatul n-a apărut. Uneori vin, alteori nu“. Chandler, și el scenarist, și el trăitor în L.A., merită oricînd puțin omagiat. Însă dacă Bukowski o face în cunoștință de cauză sau nu, asta n-am de unde să știu.

Ce știu însă este că dacă acest roman este un roman despre facerea unui film („o să scriu un roman despre scenariu și cum s-a făcut filmul“), declară Chinaski pe ultima pagină), atunci foarte ușor s-ar putea face un film și după acest roman, un film despre cum se face un film la Hollywood, în genul lui *The Mistress* sau *The Player*. Rămîne de văzut cine l-ar juca pe Bukowski. Vreau să zic, în cazul în care Rourke nu ar mai fi disponibil...

Charles Bukowski, *Hollywood*, traducerea din limba engleză de Cristina Ilie, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XX“, Editura Polirom, 2012

„Mari dirijori cehi“ (Supraphon): Karel Šejna

Întrebat recent de Cătălin Sava, într-un instructiv interviu din ciclul „Universul lui Celibidache”, sub ce dirijori „mari” a cîntat cu Filarmonica „George Enescu”, în cei peste 20 de ani cît a fost concert-maestru, violinistul Varujan Cozighian răspunde fără ezitare, cu onestitatea și demnitatea proprie adevăraților artiști, că pînă la venirea lui Celibidache în țară „aici nu aveam dirijori să învețe instrumentiștii să fie o echipă”. La pupitrul Filarmonicii, în anii 1960-1980, au trecut cîțiva dirijori „buni”, „interesanți”, dar „mari”... Un bun subiect de reflecție și o readucere pe pămînt a lumii muzicale românești, adesea prea avidă de auto-sugestie și superlativă fără acoperire.

Spusele maestrului Cozighian, pronunțate într-un moment în care din Cehia îmi parvenea primele albume CD dintr-o nouă serie a casei Supraphon, *Great Czech Conductors*, m-au pus pe gînduri. Nu mă gîndesc doar la faptul că imprimăriile – ce există totuși – ale lui George Enescu în calitate de dirijor sau ale unor Constantin Silvestri sau Ioan Perlea sunt rara avis pentru melomanii români, dar și la faptul că, deși nu întrutotul identice, evoluția istorică și presunile asupra vieții muzicale din Cehoslovacia și din România comunistă prezintă numeroase similitudini.

Dar Cehoslovacia și-a onorat – și își onorează de 20 de ani mai mult ca niciodată – dirijorii, atât pe cei „buni”, cât și pe cei „mari”. Iar la această ultimă categorie se poate mîndri cu o pleiadă de șefi de orchestru cu totul exceptionali, de la Vaclav Talich la Rafael Kubelik, cărora li se pot alătura Karel Šejna, Karel Ancerl, Zdenek Chalabala sau Vaclav Neumann.

O parte a lor au refuzat constrîngerele regimului comunist exilîndu-se, Kubelik de la început, alții trezindu-se ceva mai tîrziu, urmare a invaziei forțelor sovietice în 1968 (Ancerl, Neumann). Alții au fost siliți să trăiască în umbră, pentru lumea muzicală occidentală dacă nu total necunoscuți, în orice caz subestimați

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

în raport cu valoarea lor artistică reală (Karel Šejna, Martin Turnovsky etc.). Promovarea imprimărilor lor din arhivele cehi pe piața internațională de către Supraphon și casa de discuri a Radioului ceh este cu atît mai meritorie.

Cazul lui Karel Šejna este, probabil, unul din cele mai interesante, iar cele două discuri ale noii colectii, pe care figurează între altele o rară și mult apreciată versiune a *Sinfoniei a 4-a* de Mahler datînd din 1950, denotă o măiestrie și perfecțiune dirijorală rară. Pentru a nu mai vorbi de calitatea Orchestrei Filarmonice Cehă într-o vreme în care la conducerea ei se aflase marele Vaclav Talich.

Šejna (1896-1982), devenit la încheierea studiilor la Praga, în 1920, contrabassist solist al Orchestrei Filarmonice, avea să fie descoperit și încurajat pentru talentele sale dirijorale de Vaclav Talich. În 1933, după un concert memorabil la Praga, criticii îl lăudau pentru „sensul excelent al respirației platoului orchestral, demonstrat în cazul *Sinfoniei a 7-a* de Bruckner”, pentru „sonoritatea solidă și compactă a melodiei ei robuste, natura tragică a unor pasaje din *Adagio*, la fel ca și umorul inimios rural din *Scherzo* și din alte părți mai animate”. Šejna se mișca „cu mare usurință și lipsit de efort” și avea o gesticulație „cutezătoare și energetică”, o „orientare dătătoare de încredere și talent plin de inițiativă în ghidarea orchestrei”.

Epitetele nu aveau să se modifice de-a lungul timpurilor, dar dirijorul a rămas veșnic pe un plan secund, un adjunct și înlocuitor în caz de necesitate al primului dirijor al Filarmonicei, o poziție oficializată în 1939. Nu este foarte clar dacă această permanentă frustrare a fost determinantă în comportamentul său în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, cînd la retragerea provizorie a lui Talich de la conducerea Filarmonicei în 1941, a rămas secundul tînărului Rafael Kubelik. O perioadă în care a dirijat foarte multă muzică a compozitorilor naționali cehi, dar și concerte oficiale

organizate sub egida Protectoratului german, între care, în 1944, un „festival al tineretului ceh cu ocazia celei de a 56-a aniversări a nașterii lui Hitler”. Un gest ce nu avea să i se ierte de oficialitățile comuniste, în 1948, fiind la un pas de înlăturarea sa din Filarmonica pragheză, presat să plece la Karlovy Vary.

Cîteva luni mai tîrziu, Rafael Kubelik decidea însă să se exileze după instalarea la putere a comuniștilor, iar Filarmonica se trezea în fața alegerii între Karel Šejna și tînărul Vaclav Neumann. Situația a rămas indecisă timp de doi ani, perioadă în care Šejna a dirijat aproape 80 de concerte, între care unul la Festivalul Primăverii de la Praga, un turneu în Ungaria, un concert omagial la aniversarea de 70 de ani a lui Stalin și o performanță a *Sinfoniei a 3-a* de Martinu, încă neinterzis de comuniști. În 1950, cînd Filarmonica primea dreptul de a-și alege singură dirijorul, 80% dintre instrumentiști au votat în favoarea lui Šejna, o majoritate clară în raport cu tînărul Neumann.

Dar verdictul oficial a căzut curînd, noul ministru al învățămîntului, științelor și artei, stalinistul Zdenek Nejedly, numindu-l cu de la sine putere prim dirijor pe un alt viitor „mare”, pe Karel Ancerl. Soarta lui Šejna era pecetluită, dar dirijorul a rămas în memoria cehilor printre cei mai respectați și venerați muzicieni, elogiat pînă astăzi pentru versiunile unor lucrări fundamentale ca *Missa Solemnis* de Beethoven, *Sinfonia a 9-a* de Bruckner, *Sinfonile Nr. 1, 2, 3, 4, 5 și 9* de Mahler și *Sinfonia pragheză* a lui Mozart, în turneu, între alte capitale, la București.

Ultima simfonie, interpretată cu adevărat geniu, poate fi ascultată pe setul *Mari dirijori cehi*, publicat acum de casa Supraphon, și numai ea și ar face aceste discuri de arhivă o imensă bucurie pentru orice meloman.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

„Doamne, cîtă Poezie și Melancolie!“

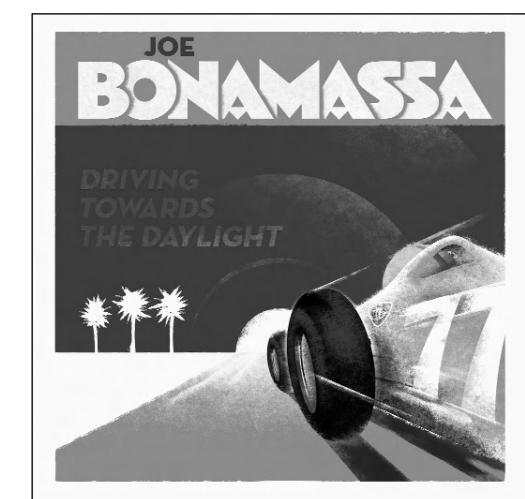
Așa îți vine să exclami cînd auzi prima oară noul album al lui Joe Bonamassa – *Driving Towards the Light*, 2012, J&R Adventures. Replica n-am spus-o eu, îi aparține unui bun prieten, a fost emisă de unuînăzîntr-alt context, ironizînd ceea ce-i scriam pe messenger. Mi s-a părut un comentariu nimerit pentru muzica tocmai atunci prelînsă prin difuzeoarele display-ului. Ca să nu ard un răspuns tot ironic, i-am cerut permisiunea să folosesc zisa drept titlu. Dacă textul meu îl va convinge pe amic să îi asculte CD-ul (fiindcă nu se omoară cu audiiții muzicale), tot e o izbîndă...

La re-re-ascultare, n-ăs prea băga mîna-n foc despre melancolie pe discul sus numit. Nici pe altele nu dă afară din pahar aroma specifică bluesului, ci stă acolo unde-i necesar. Joe Bonamassa e un băiat încă tînăr, energetic, mai degrabă rocker decît bluesman. Crescut de mic „să ajungă al doilea Clapton”, cum se exprimă cu umor despre ceea ce vrea tatăl lui de la el, cînd era în situația să vrea (acum îl ajută la managementul afacerilor), este conștient că mai trebuie să urce pînă inspiră numai aerul tare al înălțimilor. Neîndoelnic, chitaristul „le știe” cu instrumentul, într-un fel ce nu face de rușine pe marii săi predecesori (unii și prieteni, actualmente) – B.B. King, Clapton, Rory Gallagher, Leslie West etc. Nu poate fi „al doilea Clapton”, fiindcă e, sigur, Joe Bonamassa! Are deja un stil personal bine conturat, are *feeling* cît cuprinde, are tușeu, are acel fleac indescriptibil care te face să ciulești urechea cînd îi auzi chitară, indiferent unde ai fi și ce-ai vorbi... Acum, n-o să mă fac exponentul căutătorilor de nod în papură, dar ceva-ceva tot i-aș găsi lipsă prin bagaj lui Joe, fără să-i fac din asta vreo vină. Anume, lui Joe îi lipsește experiența suferinței sociale în copilarie, ca să poată exprima profund sentimentul ce definește bluesul. Negrii, evrei, irlandezii au „componentă” asta înscrișă cumva în moștenirea genetică. De unde și senzația diferență transmisă de-un bluesman cu asemenea ethos pe umeri. Joe nu-i mai prejos, dar...

Darul de cal nu se caută la dinți, aş răsuci proverbul, aşa cum procedează Bonamassa pe discul de față cu 7 din 11 piese. Cele 7 sint compozitii mai puțin cunoscute, semnate însă de muzicieni foarte cunoscuți, între care Robert Johnson, Howlin' Wolf și Tom Waits se detasează indiscutabil. Datorită lor, CD-ul ar fi unul de covers, cele 4 compozitii J.B. nefăcînd figură distinctă. Realitatea e că sună original, modern, unitar, dinamic, antrenant, strălucitor! și nu mi-e jenă să recunosc surpriza plăcută, la care nu speram, aflînd de noua apariție.

Joe Bonamassa ne-a răsfățat în ultimii trei ani cu atîtea piese remarcabile, că nu era de mirare dacă acum o zbîrcea. Se întîmplă și altora, s-a întîmplat și celor mari. Simultan cu precedentele discuri solo – *Black Rock* și *Dust Bowl* –, Joe a înregistrat cu Beth Hart și cu trupa Black Country Communion. Altora le-au plăcut mult acele colaborări, mie mai puțin. *Driving Towards the Daylight* (titlu pe care l-a adaptat în română astfel: *Să duci lumina mai departe*) a venit la timp ca să-mi spulbere reticențele față de-un chitarist apreciat la superlativ încă de la primul concert văzut pe DVD, parcă prin 2001.

Vor fi avînd importanță lor împrejurările și locul unde s-au făcut înregistrările acestui disc – Las Vegas etc. Contează și personalul, oamenii de meserie, cu ani de concerte la activ. Atmosfera creată de Bonamassa & co. generează, într-adevăr, (pretențios spus) Poezie și Melancolie. Important e „să fii acolo” în momentul cînd ele vin...

» Pentru *Bărbăti în negru 2*, fani au trebuit să aștepte pînă în 2002, iar rezultatul, deși foarte bun din punct de vedere financiar, nu a mai fost la fel de reușit. Poate și de aceea, seria a intrat într-o lungă și necesară pauză, pentru a renaște cu forțe proaspete anul acesta.

Lumea de dincolo: Trezirea la viață

Primele e-BOOK-uri **POLIROM** și CARTEA ROMÂNEASCĂ

300 titluri disponibile

www.polirom.ro

Proiect realizat în colaborare cu

International Romanian Art Festival

7-10 Iunie 2012 Bucuresti Gradina Uranus

www.iraf.ro

Roma, Balkan and World Music. Art and Human Philosophy

„Here come the Men in Black (again)!“

Ce se întâmplă cînd partea a treia din *Bărbăti în negru* reușește să detroneze din topurile de încasări mamutul *The Avengers*? Răspuns: se scot pe DVD și Blu-ray primele două episoade din serie, evident! Prin urmare, în perioada imediat următoare aveți șansa să vă completați videoteca personală cu dubla apariție a lui *Bărbăti în negru* 1 și 2, în versiunea Blu-ray, două comedii SF de succes la preț de una.

Dragoș Cojocaru

Lansînd în mai anul acesta un al treilea episod, la un deceniu de la ultima intrare în serie, producătorii au stat foarte cristați pînă să vadă dacă, după atîta vreme, magia *Men in Black* mai funcționează. Astă fiindcă în 1997 succesul primului film din serie căpăta alura unui mic fenomen: încasări uriașe la box office, mega-sukses al hitului omonim al lui Will Smith, un serial de animație, perspective mai mult decît apetisante etc.

Această poveste umoristică a agenților din agenția atât de secretă care păzesc pămînenii de extratereștri pica în epocă

pe un teren mai mult decît fertil, avînd de partea ei toate atuurile unui succes. Bazat pe o serie de benzi desenate foarte puțin cunoscută, *Bărbăti în negru* venea la capătul unui deceniu dominat fără drept de apel de teoriile conspiraționiste promovate de fenomenul *Dosarele X*, constituindu-se într-o replică amuzantă (la modul intelligent) la seriozitatea sinistră a *Fumătorului* care le făcea zile fripte agenților Mulder și Scully.

Bărbăti în negru avea un regizor capabil să amestecă umor și SF, Barry Sonnenfeld (cele două *Familia Addams*), combinația aparent improbabilă între ursuzul Tommy Lee Jones și megavedența Will Smith, pe Vincent D'Onofrio pe post de extraterestru rău, și o întreagă galerie de alieni realizați de un maestru al efectelor speciale, Rick Baker.

Pentru *Bărbăti în negru* 2, fani au trebuit să aștepte cam prea mult, pînă în 2002, iar rezultatul, deși foarte bun din punct de vedere financiar, nu a mai fost la fel de reușit. Poate și de aceea, seria a intrat într-o lungă și necesară pauză, pentru a renaște cu forțe proaspete anul acesta, în plin sezon al supereroilor.

Lumea de dincolo 4

Tot la capitolul francize trebuie trecut și *Lumea de dincolo: Trezirea la viață*, al patrulea episod din seria *Resident Evil*, începută de britanicul Len Wiseman în 2003. Iată subiectul pe scurt, pentru cei care nu i-au dat importanță pînă acum: un război fără milă se duce de secole, în secret, între vampirii aristocratici și sălbaticii Licani (vîrcolaci), foștii lor sclavi. Povestea de dragoste între o Juli-

etă vampirică (Kate Beckinsale după ce a văzut *Matrix* de prea multe ori) și un Vîrcolac cu un ADN special schimbă regulile acestui război vreme de trei filme. În al patrulea, războinica Selene se trezește la viață într-o lume în care oamenii normali au aflat ce se petrece în culise și intră în luptă contra creaturilor supranaturale. Acest al patrulea *Underworld*, la fel ca *Resident Evil 4*, a fost realizat avînd ca unică motivație nevoia de a profita de noua tehnologie 3D, cu consecințele de rigoare la nivelul calității. Prin urmare, văduvită tocmai de dimensiunea 3D, este bine de aflat pe cine va interesa versiunea DVD a acestui episod al patrulea, teribil de inutil. Măcar *Resident Evil 4* a fost suficient de distractiv pentru a justifica și un al cin-cilea film.

Conspirăția – Asasinarea lui Abraham Lincoln

În tot filmul asasinării lui Abraham Lincoln și al pedepsirii făptașilor, accentul s-a pus, în special, pe actorul ucigaș Booth și pe ilustra lui victimă. Dincolo de scenarii și teorii ale conspirației, în poveste a mai existat un personaj teribil de interesant, al cărui rol în această afacere rămîne, astăzi în zona controversei.

Este vorba despre Mary Surratt, mama unuia dintre cei implicați și proprietara pensiunii unde se strîngeau conspiratorii. La capătul unui proces intens, după dovezi circumstanțiale, martori nesiguri și un juriu neconvins, doamna Surratt a sfîrșit în streang.

Acest personaj cu o vinovătie neclară devine eroina principală a filmului *Conspirăția – Asasinarea lui Abraham Lincoln*, realizat anul trecut de un mare actor convertit în regizor apreciat, Robert Redford.

Bazîndu-se pe un scenariu de James D. Solomon, Redford realizează o „court-house drama” fără „glamour”-ul unui film de multiplex și mult mai aproape de o piesă de teatru. Este și servit foarte profesionist de actori excelenți cum ar fi Robin Wright (Mary Surratt), James McAvoy (tînărul avocat idealist care o apără pe presupusa conspiratoare), Justin Long, Evan Rachel Wood, Kevin Kline și Tom Wilkinson, evoluînd într-o poveste care nu vrea să tragă concluzii definitive și care face aluzii (au remarcat unii critici) la atmosfera post 9/11.

Conspirăția nu este unul dintre marile filme ale lui Redford, a fost un insucces de box office, dar merită măcar o privire. Nu știu sigur dacă și merită achiziționat pe DVD.

Conspirăția – Asasinarea lui Abraham Lincoln

Oltița Cîntec: „Cehii au înțeles rapid că turismul cultural este o sursă de cîștig și, alături de valorosul patrimoniu imobil, întreținut impecabil și livrat atrăgător călătorilor, arta vie, cea a spectacolului, trebuie asociată cu loisir-ul de calitate”.

Teatrul continuu

La Praga, Teatrul Național-Narodny Divadlo e un consorțiu artistic care reunește sub importanta emblemă Teatrul, Opera, Baletul Național și Nova Scena. Consorțiu nu e numai organizațional, el se manifestă și prin programul artistic care aduce alături artele performative într-un ecumenism potrivit secolului nostru.

Frontierele dintre genuri s-au erodat de decenii bune, oferind creatorilor deschideri și oportunități creative ce au generat formule altădată inaceptabile. Opera, baletul clasic, dansul modern, artele vizuale, teatrul academic, dar și cel avangardist atrag seară de seară public local, dar mai ales turiști în al căror pachet de vacanță este inclus și un spectacol. Cehii au înțeles rapid că turismul cultural este o sursă de cîștig și, alături de valorosul patrimoniu imobil, întreținut impecabil și livrat atrăgător călătorilor, arta vie, cea a spectacolului, trebuie asociată cu loisir-ul de calitate. În centrul vechi, pe străduțe înguste, pavate cu macadam, funcționează zeci de mici sălițe, cu nu mai mult de 80-100 de locuri, unde se pot viziona cele mai neașteptate producții. E teatru de consum, fără prea mari pretenții creative, apreciat ca loc de popas între două plimbări. Am intrat și eu la unul, titlul nici nu mai conținează, realizat în tradițional stil al locului, *black light*, un spectacol lejer, musical (pe bandă); la distanță de cîteva scaune, doi asiatici dormean linistiți cu capetele sprijinate de spătare! De regulă, săliile se află la etaj, la parterul funcționând restaurante unde spectatorii pot servi masa, un *drink* ori o cafea. Legate de dimensiunea comercială a artei teatrale sunt și nenumăratele magazine cu marionete din lemn sculptate manual, reprezentări ale unor personaje celebre din basme

Nova Scena din Praga

DATUL ÎN SPECTACOL

Oltița CÎNTEC

Rinocerii de Eugene Ionesco, în regia lui Tompa Gabor

ori, up to date, ale fotbalistilor de la FC Barcelona – Messi, Xavi, Iniesta etc.

Artă scenică de elită

La Narodny Divadlo e arta scenică de elită. Spectaculoasa Nova Scena, continuatoarea Laternei Magika, colectează pe afiș nume și variante de spectacole care promovează inovația, noul teatral. Sediul său, subiect al multor controverse de natură arhitecturală, e extrem de modern ca formă și materiale, asortat cromatic, un gri fumuriu opac, cu clădirea veche, din piatră înnegrită, la Teatrul Național. Nova Scena a conservat în repertoriul său cîteva spectacole de patrimoniu realizate de Josef Svoboda și colaboratorii săi de odinioară. Printre ele, *Wonderful Circus*, care în aprilie a celebrat 35 de ani de la premieră. Ca orice avuție, e conservat impecabil, proiecțiile video (filmările s-au realizat în diverse locuri ale Cehoslovaciei de altădată) fiind recent digitalizate. Conservarea lui este posibilă grație mecenatului practicat de Clubul donatorilor care funcționează pe lîngă Teatrul Național. E realizat în stilul care a consacrat Laterna Magika: teatru multimedia, un mix de film, dans, sunet, lumini, pantomimă, *black light*, care repune în discuție rolul actorului în raport cu imaginea filmată și proiectată. Statisticile întocmite cu această ocazie sunt revelatoare în privința atraktivității spectacolului: 5.630 de reprezentații în Cehia, 540 în afara granitelor, interpretate de aproximativ 21 de distribuții succesive. E o poveste simplă, ușor naivă, cu doi clovnii, unul vesel, altul trist, care călătoresc în căutarea lui Venus. Drumul inițiatric este complicat de Seducător,

cel care dorește să-i controleze pe clovnii pe care tot el i-a adus pe lume, scoțîndu-i din două ouă aduse la mal de valurile mării. Directorul lui Nova Scena este Stepan Kubista. În ambientul special de la cafeneaua NoNa de la etajul al doilea al clădirii, am purtat o discuție despre proiectele artistice ale acestăzămîntului. Mi-a vorbit despre continuația muncii lui Svoboda, despre deschiderea spre publicul tînăr, spre artele conexe.

Tompa Gabor la Nova Scena

La Nova Scena a lucrat acum Tompa Gabor o variantă cu *Rinocerii* lui Eugene Ionesco, în colaborare cu Helmuth Stürmer, decoruri, Carmencita Brojboiu, costumele, Vasile Sirli, muzica. Premiera de joi seară a adunat lume multă, cu reacții foarte bune la eşantionul ionescian de teatru al absurdului. Nici nu-i de mirare, doar e orașul lui Kafka! S-a aplaudat îndelung, iar cîteva coșuri cu superbe aranjamente florale au ajuns firesc în proscenium. Viziunea lui Tompa Gabor e conformă textului, Marie France Ionesco fiind celebră prin se-veritatea cu care acordă drepturile de autor, dar are și o prospețime care vine din lectura lui scenică. Actorii sunt extraordinari, din generații diferite, dar cu toții în formă bună, deși au lăsat cu regizorul nostru numai săse săptămâni, nici aceleia nu chiar întregi, din cauza programului foarte încărcat de spectacole. Cele trei săli ale lui Narodny Divadlo, de 2.000 de locuri, 800, respectiv 500, sunt în general pline. Spectatorii pot cumpăra deja bilete la premierele stagiușii viitoare. A căror dată e stabilită. Acum se elaborează proiectele pentru 2013-2014!

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBO

Concertul

— Vă mulțumim pentru apel dumneavoastră. Vă rugăm așteptați... (Ce amară-i pîinea, mamă, printre mărcini...) Ne cerem scuze, dar momentan toți operatorii noștri sunt ocupați... (Lumea ne desparte și ne-adună iar, de-aș avea ce face-acasă n-ar fi în zadar...) În cel mai scurt timp posibil veți fi preluat de unul dintre operatorii noștri... (Valurile vietii noastre nu mai au hotar...) Pentru a asigura o mai bună relație cu publicul, acest apel poate fi înregistrat. Tiiiiit.

Tiiiiit. Bună ziua, numele meu este Ramona, cu ce vă pot fi de folos?

— Bună ziua... aş dori să vorbesc cu domnul Fuego.

— Îmi spuneti vă rog cum vă numiți?

— Mitică. Adică Zgîmbău Dumitru.

— Vă mulțumesc, domnule Zgîmbău. Din păcate, domnul nostru Fuego nu poate fi contactat personal. O să vă rog să-mi spuneti mie ce problemă aveți.

— Mhm. Eu sunt consilierul vice-primarului din comuna... Da' sigur nu e pe-acolo? Că aş vrea să vorbesc cu el direct.

— Domnul nostru Fuego se află undeva pe Terra, într-un loc pe care nu-l cunoaște nimeni. Vă rog să-mi spuneti mie ce anume dorîți să-i transmiteți.

— Aha... Bine. Ă, eu mă ocup de campania vicelui. Care candidează la primărie, că primarul asta de acumă e pedelist și escroc și trebuie dat jos. Si domnu' vice m-a numit pe mine cu campania, care mi-a zis că să fac un concert cu Fuego.

— Sigur. Am înțeles. Stați numai puțin, să verific coordonatele dumneavoastră... Imediat... Gata. Mulțumesc pentru răbdare. Puteți să-mi spuneti, vă rog, și locul exact în care amplașați scena?

Suplimentul de CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu. **Film:** Iulia Blaga. **Teatru:** Oltița Cîntec.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu.

TV: Alex Savitescu.

Actualitate:

R. Chiruță, Veronica D. Niculescu, Elena Vlădăreanu.

Publicitate: tel. 0232/ 252294

Distribuție: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului »
Manuscrisurile primite la redacție nu se înapoiază

» Iulia Blaga: „Nu vă duceți la acest film. Nici măcar de privit acasă, cînd va ajunge la TV, cu un castron de cartofi prăjiți în brațe nu e bun. Încercați altceva. Revedeți *Bridesmaids*“.

ENTICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Istoric

În articolul apărut în data de 30 mai 2012 pe site-ul CNN („Un bărbat supraviețuiește după ce s-a aruncat în Cascada Niagara“) s-a strecurat o greșală. De fapt, nu s-a strecurat singură, ci ajutată de istoricul Paul Gromosiak, care susține că: „Bărbatul care a supraviețuit luni și a patra persoană care a supraviețuit după ce s-a aruncat în Cascada Pot-coavă. Cei alături au fost un bărbat canadian, în 2009, un bărbat din Michigan, în 2003, și un băiețel de 7 ani, în 1960“. Fals, domnule Gromosiak. Am citit despre dvs. că sănătății unul dintre cei mai respectați istorici ai regiunii în ceea ce privește cheștiunile Cascadei Niagara, că sănătății autorului volumelor *Răspunsuri la cele mai frecvente 100 de întrebări despre Cascada Niagara, Apa deasupra cascadei: Cele mai importante 101 evenimente petrecute la Cascada Niagara, Zany Niagara: Lucrurile bizare pe care oamenii le spun despre Cascada Niagara, Pariul Niagara: 50 de cascadori mortale la cascade, Natura Niagarei: A Walk on the Wild Side, A vedea Niagara: Cele mai bune 10 moduri de a trăi experiența cascadelor etc.* Cu toate astea, nu pricepe cum a putut să vă scăpe un articol apărut pe 25 octombrie 1901 în „The New York Times“, în care e scris negru pe alb: „O femeie coboară cascada Niagara într-un butoi. E în viață, dar pentru moment suferă din pricina șocului“. Mai jos aflăm că e vorba chiar despre Cascada Pot-coavei, că pe femeie o cheamă Anna Edson Taylor, e profesoră, are 43 de ani, a traversat continental american „de la un ocean la altul“ de opt ori, că fabuloasa ei călătorie a fost urmărită de pe mal de mii de oameni și că, la spitalul unde a fost dusă pentru îngrijiri, „she has impressed everybody with her wonderful nerve“. În ciuda succesului ei, Anna a ținut să avertizeze că o asemenea aventură nu e pentru oricine și, de fapt, a sfătuin pe toată lumea să nu încerce aşa ceva. După ce și-a revenit din șoc, Miss Trouble a început să străbată America, pozind pe la bîlciori alături de butoiul famos (pe care scrie „Regina Cehei“), cu pălărie, rochie, fundă la gât, privire galășă și o pisică pe butoi. Se spune că și pisica a călătorit cu ea pe Niagara și că în butoi se mai aflau niște pernuțe în formă de inimă. Ei, dacă ești istoric al Niagarei și nu știi toate astea, atunci mai bine te reorientezi spre civilizația Cucuteni.

ISSN 1584-8272

9 771 584 8 7000 358

Prietenii cu copii și comedii fără haz

FILM

Iulia BLAGA

Ce comedie romantică poți scoate din situația a doi prieteni, Jason și Julie, care se apropiu de 40 de ani și sănătățile lor deranjează că prietenii lor cu copii îi neglijeză pentru că, normal, au de-acum alte priorități? Știți răspunsul și fără să vedeti *Prietenii cu copii/Friends with Kids*, debutul în regia de film al actriței Jennifer Westfeldt: Jason și Julie se vor combina pînă la urmă, vor procrea și vor intra în rîndul lumii.

Nu dezvăluim nici un secret – deznojdământul filmului e suprapus pe ecran încă din prima secvență, cînd Julie îl sună pe Jason, amîndoi fiind în pat cu altcineva. Normal că acești „cei mai

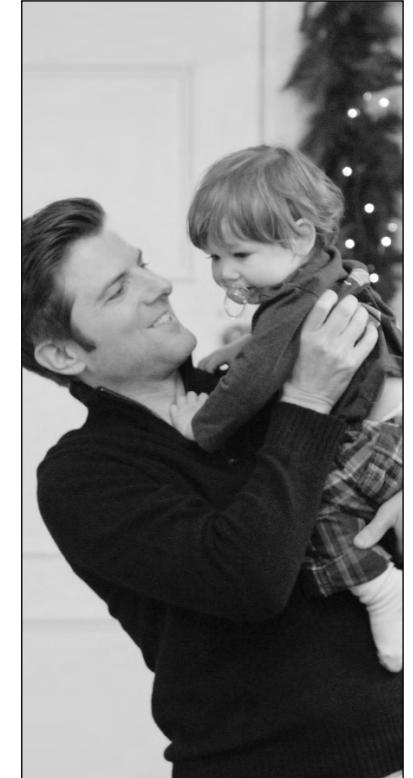
sănătății“ vor înțelege ultimii că sănătățile sunt unul pentru celălalt!...

Se pare că și povestea filmului să-născută între prieteni. Jennifer Westfeldt (interpretă lui Julie) și actorul Jon Hamm (care îl joacă aici pe unul dintre prietenii cu copii, Ben) sănătățile sunt împreună de vreo 13 ani și au văzut pe pielea lor cum li s-a modificat relația cu cuplurile de prieteni în momentul în care acestea au început să procreze. Iar Adam Scott, care îl interpretează pe Jason și care este unul dintre prietenii cu copii ai cuplului, poate depune mărturie. Faptul că Jennifer Westfeldt a cooptat pentru acest film independent trei actori din excelenta comedie a anului trecut *Domnișoare de onoare/Bridesmaids* – Kristen Wiig, Maya Rudolph și Chris O'Dowd – te face curios, sperînd că vei regăsi sănătățile din humorul din *Bridesmaids*. Teapă!... Nu rîzi absolut deloc la *Friends with Kids*, și nu pentru că ai avea fata întepenită de botox a lui Jennifer Westfeldt. Operațiile estetice și botoxul la care ea a recurs pentru acest măreț film sănătățile sunt o investiție tristă și inutilă. Cu vocea ei suavă și fața expresivă, Westfeldt nu are – la fel ca Adam Scott – nici talent, nici carismă cît să ducă 100 de minute de film în spate. Iar „ajutoarele“ aduse din *Bridesmaids* se pierd în peisaj, pentru că Westfeldt are grija ca scenariul și regia să fie atât de plăcătoase și de stîngace încât să rateze oricui sănătățile de a se face remarcat. Băsca, la un moment dat sănătățile introducă și forțe proaspete, armele secrete Megan

Fox și Ed Burns, dar rolurile acestora sănătățile sunt atât de stereotipe (Megan Fox și dansatoarea sexy care nu vrea copii, iar Burns bărbatul perfect pe care eroina nu îl iubește) încât ai prefera un horror cinstit sau un meci de fotbal, fie el și aranjat.

Totul e prea lung

Cînd sănătățile se pare că povestea s-a cam spus, te uiți la ceas și vezi că filmul e doar la jumătate. Scenariul nu face decît să ia cu încetinitorul desfășurătorul așteptat al unei asemenea intrigi, faultind acolo unde și cazul ca să ajungă la deznodămîntul dorit. Adică: Jason și Julie cînd ei și ceilalți prieteni în cuplu nu aveau nici un copil – mare veselie, endorfine, serotonine, sex prin toalete, numai Jason și Julie nu se pot stabili într-o relație (evident, încă nu împreună). Jason și Julie cîțiva ani mai tîrziu, cînd prietenii lor au deja copii și sănătățile, prin urmare se decid și ei, hodoronc-tronc (ce mai contează ratănumentul!), să facă împreună un copil pentru că, dacă nu se iubesc și nu sănătățile în relație, fiecare poate rămîne pe urmă liber – desii cu copilul de pantalon, respectiv fustă. Iarăși salt peste timp cînd Julie naște (mare fericire!) pe urmă altul, cînd copilul a mai crescut un pic, și tot sănătățile cînd copilul are deja vreo patru ani și cînd, exasperat și el de acest balet de doi lei, face o criză de nervi cerînd ca tati să doarmă cu ei în casă. În acest răstimp, Julie își dăduse seama că îl iubește pe Jason

(exact cînd ne uitam noi la ceas), dar el nu avea ochi pentru că Megan Fox abia intrase în film cu pieptul înainte (punctul slab al lui Jason, ni se spune), apoi apare Ed Burns și tot sănătățile, pînă cînd Jason își dă seama că o iubește pe Julie. V-am plătit, nu-i aşa? Nu încerc decît să vă conving să nu vă duceți la acest film. Nici măcar de privit acasă, cînd va ajunge la TV, cu un castron de cartofi prăjiți în brațe nu e bun. Încercați altceva. Revedeți *Bridesmaids*.

Prietenii cu copii/Friends with Kids.
Regia: Jennifer Westfeldt. Cu: Jennifer Westfeldt, Adam Scott, Kristen Wiig, Maya Rudolph, Jon Hamm, Chris O'Dowd, Megan Fox, Ed Burns

